

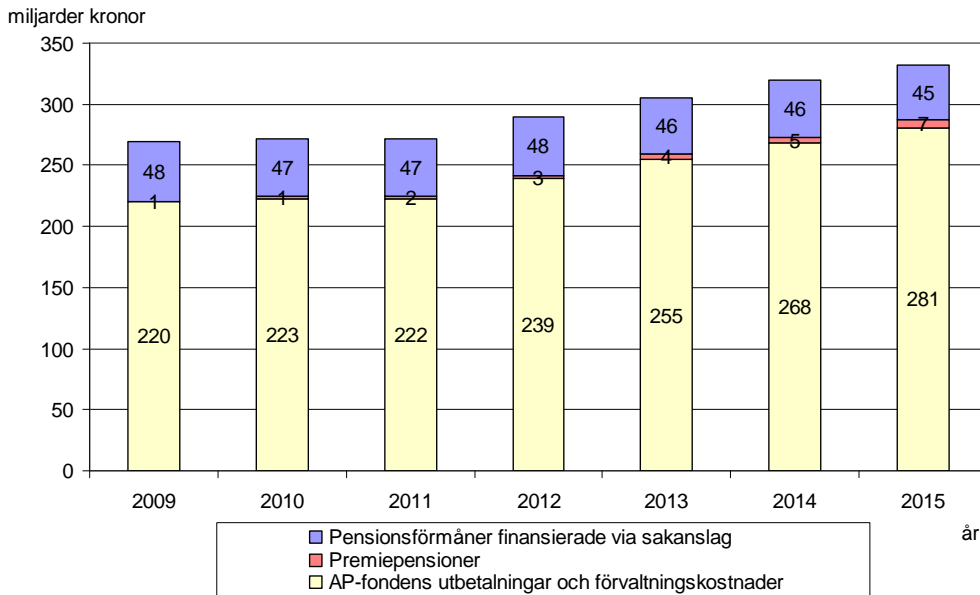
**Anslagsbelastning och prognos för anslag inom
Pensionsmyndighetens ansvarsområde
budgetåren 2010–2015**

Innehåll

Sammanfattning och inledning	3
Den ekonomiska utvecklingen	7
Prognoser för inkomstindex och balanstal	14
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	
1:1 Garantipension till ålderspension.....	19
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	21
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	23
1:4 Äldreförsörjningsstöd	25
2:1 Pensionsmyndigheten.....	28
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	33
1:7 Pensionsrätt för barnår	35
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.....	37
Medelpensioneringsålder och utträdesålder.....	42
Bilaga 1	Sammanfattande tabell över anslagsuppföljningen
Bilaga 2	Utgifter inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde
Bilaga 3	Månadsfördelade prognoser för 2011

Sammanfattning

Pensionsmyndigheten har i uppdrag att redovisa utgiftsprognoser för förmåner inom dess ansvarsområde. I diagrammet nedan redovisas utgiftsutvecklingen från 2009-2015.

De totala utgifterna förväntas öka under prognosperioden, från 269 miljarder kronor år 2009 till 333 miljarder kronor år 2015. Utgifterna ökar som en följd av fler ålderspensionärer och att pensionerna ökar nominellt. Antalet ålderspensionärer beräknas öka från 1,8 miljoner år 2009 till 2,1 miljoner år 2015.

Antalet 61-åringar som tog tidigt uttag minskade något från 2009 till 2010 och beräknas fortsätta minska 2011. Antalet som väntar med att ta ut ålderspensionen till efter 65 år fortsätter att öka. Det är dock än så länge färre personer som väljer sent än tidigt uttag av ålderspension även om skillnaden har minskat.

I ett särskilt avsnitt redovisas de mått som kallas medelpensioneringsålder och utträdesålder. Medelåldern för uttag av ålderspension har beräknats till 64,7 för år 2010, i stort sett oförändrat jämfört med 2009. Utträdesåldern har beräknats till 63,1 år 2010, en liten nedgång jämfört med 2009.

Från de antaganden som gjorts avseende balansindex beräknas följande förändringar för inkomstpensionerna (och tillägspensionerna efter 65 år):

Förändring av inkomstpensioner, procent

	2011	2012	2013	2014	2015
Februari-prognos	-4,3	+2,7	+3,8	+1,7	+1,2
Maj-prognos	-4,3	+3,7	+3,1	+1,9	+1,9

Höjningen av prognosen för följsamhetsindexeringen för 2012 – 2015 beror på högre inkomstindex (bättre inkomstutveckling), högre sysselsättning, högre beräknad avkastning för AP-fonden samt högre inflation vissa år.

2011-05-05

Andelen 65–66-åringar med bostadstillägg eller garantipension har minskat under senare år. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg eller garantipension. Långsiktigt minskar därför antalet ålderspensionärer som får bostadstillägg eller garantipension. Sänkningen av inkomstpension 2010 och 2011 medför dock kortsiktigt att antalet med bostadstillägg eller garantipension ökar något.

För tre anslag, *Bostadstillägg till pensionärer*, *Åldreförsörjningsstöd* samt *Barnpension och efterlevandestöd* beräknas att anslagskrediten överskrids för 2011. Detta framgår av bilaga 1. I budgetunderlaget föreslog Pensionsmyndigheten att tilläggsanslag skulle beviljas för år 2011 för dessa tre anslag.

De viktigaste prognosförändringarna

Prognoserna för *ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten* har höjts från och med 2012. Det beror främst på att prognosen för balansindex har höjts.

Även prognoserna för *garantipensioner* har höjts. Det beror främst på att prognosen för prisbasbeloppet har höjts.

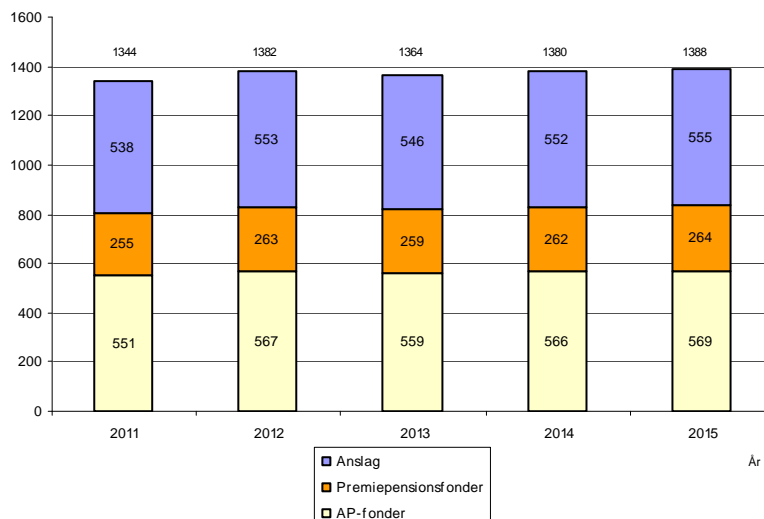
Förvaltningskostnader

Prognosen för de förvaltningskostnader som belastar anslaget för 2011 är oförändrad jämfört med föregående prognostillfälle.

Behovet av förvaltningsanslag i löpande priser bedöms ligga relativt fast under prognosperioden. I 2011 års prisläge minskar dock kostnaderna till följd av att stora delar av de IT-system som Pensionsmyndigheten har hos Försäkringskassan slutavskrivs under perioden och att kostnader för nya investeringar inte ökar i motsvarande omfattning. Dessutom visar beräkningar att viss effekthemtagning från de utvecklingsprojekt som bedrivs kommer att kunna göras under perioden.

Pensionsmyndighetens totala förvaltningskostnad för 2011 beräknas till ca 1 344 Mkr och ökar till följd av kostnadsuppräknningar till 1 388 Mkr 2015. I fast penningvärde har den dock en neråtgående trend de kommande åren vilket gäller för samtliga finansieringskällor.

Miljoner kronor, löpande priser

2011-05-05

Inledning

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2011 ska Pensionsmyndigheten senast den 5 maj 2011 redovisa utgiftsprognoser för 2011 – 2015. Utgiftsprognoserna ska redovisas i Hermes. Prognoserna ska lämnas i löpande priser. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till statsbudgeten. De antaganden som ligger till grund för prognoserna ska redovisas.

Denna rapport är svar på regeringsuppdraget och redovisas genom inrapportering i Hermes.

Uppdrag

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2011 ska följande redovisas:

- belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad
- prognoser för 2011 för samtliga anslag och anslagsposter samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, redovisat totalt samt fördelat per månad
- beräkningar av samtliga anslagsnivåer och anslagsposter samt utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2012 – 2015
- prognoser för balanstalet för 2012 – 2015
- prognoser för inkomstindex för 2012 - 2015
- förklaring till och analys av utfall i samband med förändringar i prognoser,
- beskrivningar av eventuella förändringar av prognosmodeller,
- genomsnittsålder för uttag av pension
- prognosen för ackumulerad skuld till Riksgäldskontoret avseende räntekontokredit enligt 21 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten och hur skulden belastar anslag respektive AP-fonderna och premiepensionssystemet samt
- användningen av den särskilda krediten enligt 23 § lagen om statsbudgeten.

I denna rapport redovisas prognoser för åren 2011 – 2015 för anslag inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde inom utgiftsområdena 11 och 12 samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I respektive avsnitt redovisas även en jämförelse med närmast föregående prognos.

En sammanfattande tabell över anslagsuppföljningen inkluderande jämförelse med statsbudgeten redovisas i bilaga 1. Utvecklingen av antal förmånstagare, antal utbetalningar och av olika medelbelopp m.m. redovisas i bilaga 2. Månadsfördelade prognoser för år 2011 redovisas i bilaga 3.

Prognoserna för inkomstindex och balanstal redovisas i ett eget avsnitt.

Genomsnittsålder för uttag av pension redovisas i ett eget avsnitt sist i rapporten.

2011-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2010-434

Redovisningen av ackumulerad skuld till Riksgäldskontoret avseende räntekontokredit samt användningen av den särskilda krediten redovisas i avsnitt 11.2:1 Pensionsmyndigheten.

Prognosunderlag

Pensionsmyndigheten strävar efter att använda det mest aktuella dataunderlaget med godtagbar kvalitet som finns tillgängligt. Eftersom en viss eftersläpning finns i statistiken innebär det för denna rapport att material för mars i största möjliga utsträckning har använts. Det ekonomiska månadsutfallet till och med minst mars 2011 har beaktats för samtliga anslag.

Vid prognoserna tas hänsyn till föreslagna regeländringar i lagda propositioner med lagförslag. Däremot tas oftast inte hänsyn till av regeringen aviserade regeländringar för vilka lagförslag saknas eftersom detaljerat underlag för beräkningar inte finns.

Till beräkningarna har SCB:s befolkningsprognos från 15 april 2011 använts.

Från Konjunkturinstitutet har hämtats in uppgifter med prognoser för löneutveckling och prisbasbelopp med mera. Dessa antaganden har legat till grund för eller fungerat som antaganden vid prognosberäkningarna. Den antagandebild som använts redovisas i bilaga 2.

Kontaktpersoner

Anslag	Kontaktperson
Den ekonomiska utvecklingen	Hans Olsson
Prognoser för inkomstindex och balanstal	Stefan Granbom, Hans Karlsson
11.1:1 Garantipension till ålderspension	Stefan Granbom
11.1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	Hans Karlsson
11.1:3 Bostadstillägg till pensionärer	Stefan Granbom
11.1:4 Äldreförsörjningsstöd	Stefan Granbom
11.2:1 Pensionsmyndigheten	Johan Söderberg
12.1:5 Barnpensioner och efterlevandestöd till barn	Hans Karlsson
12.1:7 Pensionsrätt för barnår	Nils Holmgren
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	Hans Karlsson

Samtliga kan nås på telefon 0771-771 771

2011-05-05

Den ekonomiska utvecklingen¹

Tillväxten i Sverige, mätt som BNP:s volymuppgång, blev 5,5 procent år 2010 och slog därmed med god marginal alla övriga västländer. Man får gå till de stora tillväxt-ekonomierna, däribland Kina och Indien, för att finna högre tillväxttal för BNP. Aktiviteten i dessa länder dämpades knappt alls i samband med 2008 års finanskris i USA och Europa, och det finns nu snarast tendenser till ansträngt resursutnyttjande. Återhämtningen från krisen har gått långsamt i Europa, med en BNP-tillväxt på 1,7 procent i EU- och euroländerna 2010. I USA blev tillväxten bättre, nämligen 2,9 procent.

Den dysterhet om framtiden som bredde ut sig efter finanskrisen ter sig i efterhand för Sveriges del inte särskilt motiverad. För knappa två år sedan, i juni 2009, räknade Konjunkturinstitutet med att 2010 års tillväxt skulle stanna under en procent. Under intryck av den nu realiserade starka uppgången 2010 har Konjunkturinstitutet ytterligare reviderat upp prognosen för 2011. BNP-tillväxten förutsågs i marsrapporten 2011 bli 4,2 procent. Det kan nämnas att Finansdepartementet i Vårbudgeten strax därefter bedömde tillväxten ännu något mer positivt.

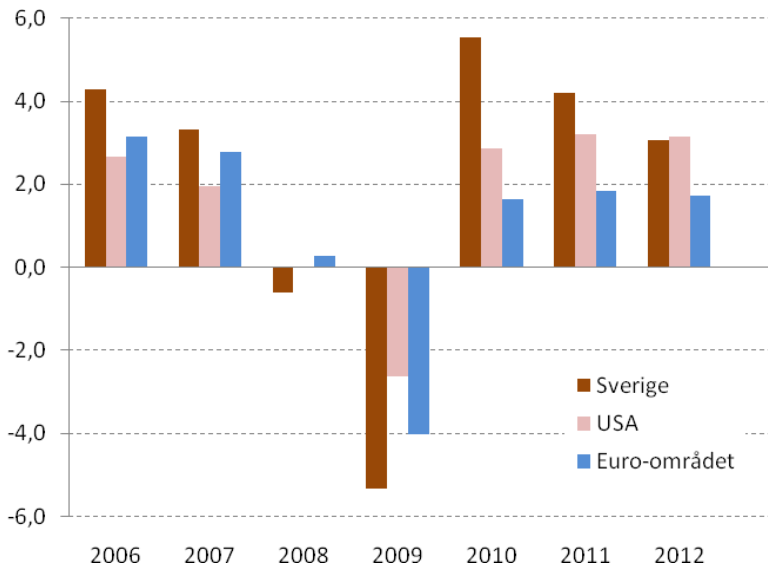
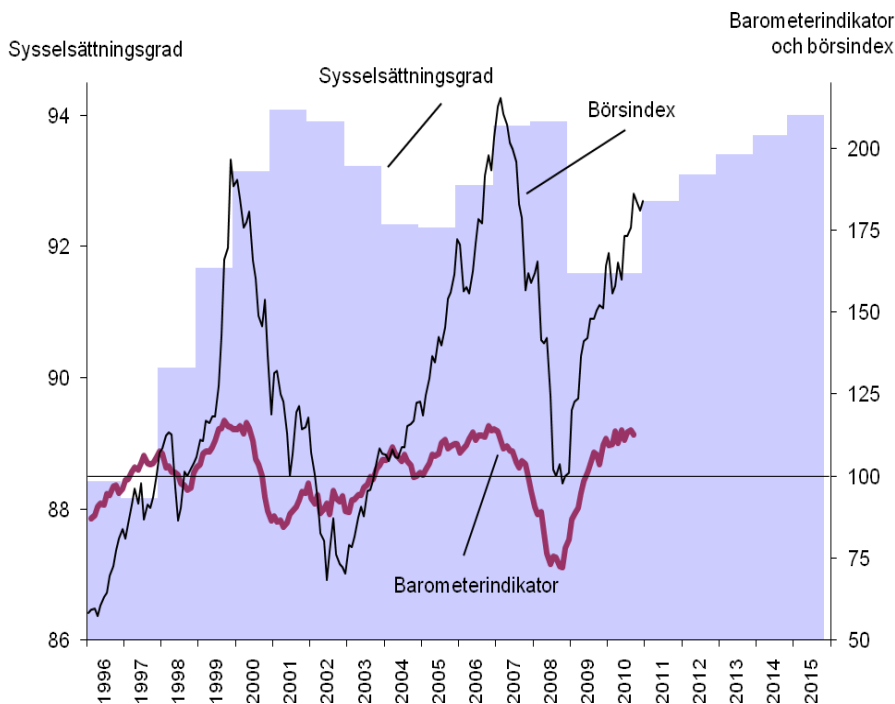
Även fortsättningsvis räknar Konjunkturinstitutet med en god tillväxt, 2,9 procent per år för de fyra åren 2012-2015. Detta är också högt i ett längre historiskt perspektiv. Under de tre decennierna 1980-2010 växte BNP med i genomsnitt 2,1 procent om året.

Prognosen bygger ända fram till 2015 i hög grad på att hushållens konsumtion stiger i samma höga takt som under 2010; med oförminskat 3,5 procent per år. Utrikeshandeln väntas däremot ge upphov till negativa bidrag till tillväxten – importvolymerna stiger mer än exportvolymerna. Tillväxten antas således under ganska lång tid komma att ledas av en expansiv inhemsk efterfrågan. Detta kan ses som en styrka för den svenska ekonomin, att landet utgör sitt eget ”tillväxtlokomotiv”. Å andra sidan finns faror i scenariot: Om den internationella ekonomin skulle uppvisa en sämre återhämtning än den redan i och för sig relativt blygsamma som antagits, kan den negativa effekten på Sverige bli större än enbart fallet i efterfrågan från utlandet. Den inhemska optimismen kan försvagas, vilket skulle ge upphov till även ett inhemskt efterfrågebortfall.

Utsikterna för ekonomin i omvärlden är alltså osäkra, fortfarande mest beroende på de statsfinansiella bekymren på flera håll, både i Europa och USA. En del nya orosmoment har tillkommit, bl.a. farhågor för ytterligare höjda priser på olja och andra råvaror. Effekten på den globala konjunkturen av den japanska katastrofen bedöms dock bli relativt liten.

¹ Källa till prognoser är Konjunkturinstitutet där inte annat anges.

2011-05-05

BNP-tillväxten i Sverige, USA och euroområdet**Konjunkturinstitutets barometerindikator, kursindex på Stockholmsbörsen samt sysselsättningsgraden i den svenska ekonomin**

Barometerindikatorn har normalår = 100. Börsindex har december 1998 = 100 och är exkl. utdelningar. Sysselsättningsgraden är antalet sysselsatta i % av arbetskraften, dvs. 100 minus arbetslösheten. Prognoser för sysselsättningsgraden är baserade på Konjunkturinstitutets marsrapport 2011. Senaste månadsutfall för Barometerindikatorn och börsindex är mars 2011.

Det goda stämmningsläget i Sverige framgår bl.a. av Konjunkturinstitutets Barometerindikator, som sammanfattar svar på frågor till företag och hushåll om deras

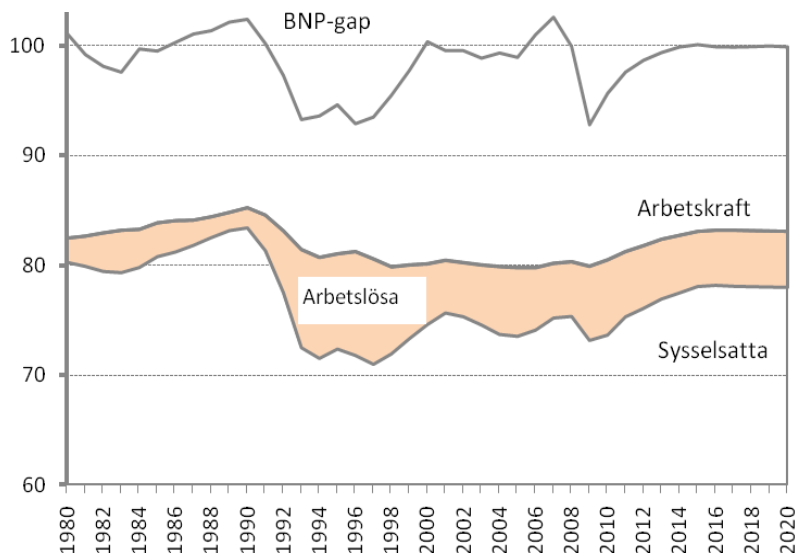
2011-05-05

syn på det ekonomiska läget. Indikatorn låg under de första månaderna 2011 i nivå med de högsta nivåer som noterats historiskt. Barometerindikatorn är liksom många andra konjunkturindikatorer en s.k. ledande indikator, som ger utslag tidigt i det allmänna konjunkturförloppet. Variationerna sammanfaller tidsmässigt mycket nära med utvecklingen på aktiebörsen. Arbetsmarknaden ligger normalt däremot senare i konjunkturcykeln, ibland flera år efter aktiemarknaden.

Arbetsmarknaden

De allt mer optimistiska konjunkturrapporterna har nu på allvar börjat färga av sig på bedömningarna av arbetsmarknaden. År 2010 steg antalet sysselsatta med en dryg procent. För 2011 har Konjunkturinstitutet gjort en rejäl upprevidering, och prognosen hamnar på en ökning med 2,5 procent. Fortsättningsvis – fram t.o.m. 2015 – blir ökningarna beskedligare, men dock ca en procent per år, med en gradvis avtagande profil.

Sveriges BNP-gap och utvecklingen på arbetsmarknaden

BNP-gapet är faktisk BNP i procent av potentiell BNP enligt Konjunkturinstitutet. Sysselsättning, arbetskraft och arbetslöshet är mätta i procent av befolkningen 16-64 år. Arbetslösa är skillnaden mellan arbetskraft och sysselsättning.

Sysselsättningen föll inte så mycket under konjunkturbakslaget i samband med finanskrisen, jämfört med hur BNP-gapet utvecklades. Arbetsgivarna finansierade därmed en större del av anpassningen till produktionsbortfallet än vad som t.ex. var fallet under 90-talskrisen. Detta kan delvis ha berott på stramare regler och regel-tillämpning i arbetslöshets- och sjukförsäkringarna. Jobbskatteavdraget kan därtill ha ökat människors intresse för att hålla sig kvar på (eller söka sig till) arbetsmarknaden.

Konsekvensen har emellertid varit att företagen haft ganska gott om arbetskraftsresurser att möta det nuvarande konjunkturuppsvinget med, och sysselsättningsuppgången har dröjt.

2011-05-05

Sysselsättningsuppgången tycks ske parallellt med en uppgång även av arbetskraftsutbudet. Detta har delvis traditionella skäl: fler människor blir intresserade av arbete när de upplever en konjunkturuppgång – personer som i under lågkonjunktur inte finner det mödan värt att söka sig till arbetsmarknaden. Andra skäl kan vara jobbskatteavdraget, fortsatta minskningar i antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning och ”utförsäkringar” från sjukpenningssystemet.

Effekten av ökat arbetskraftsutbud är att arbetslösheten minskar tämligen långsamt, även om minskningen blir större än enligt Konjunkturinstitutets förra prognos. År 2011 beräknas den bli 7,3 procent, och den bedöms sjunka till 6,0 procent år 2015.

Långsamheten i arbetslöshetens minskning har rest frågan om huruvida obalanserna på arbetsmarknaden har ökat under lågkonjunkturen, dvs. om efterfrågan på arbetskraft avser andra personer än vad utbudet består av – alltså huruvida ”matchningsproblemen” har vuxit. Konjunkturinstitutet har specialstuderat frågan. Man tycker sig finna att växande obalansproblem ifråga om utbildningsnivåerna. Arbetsutbudet består i större utsträckning av lågutbildade personer än vad arbetsgivarna är intresserade av. Däremot har man inte kunnat påvisa att obalanserna när det gäller branscher eller regioner ökat under den senaste lågkonjunkturen.

Aktieavkastningen

Det svenska pensionssystemet har i flera avseenden en inbyggd följsamhet till den samhällsekonomiska och befolkningsmässiga utvecklingen. Pensionerna i form av inkomst- och tilläggspension och de förvärvsarbetandes inkomstpensionsbehållningar skrivs i systemet upp med de förvärvsarbetandes *snitt*inkomster (dessa ligger till grund för systemets inkomstindex). De avgifter som betalas in för att finansiera pensionerna följer i huvudsak i stället *summan* av de förvärvsarbetandes inkomster. Om tillväxten i inkomstsumman understiger tillväxten i snittinkomsten uppstår ett glapp mellan tillväxten i systemets utgifter och dess avgiftsinkomster, vilket kan leda till att den automatiska balanseringen träder i kraft. Därför är den s.k. *summasnittkvoten* – kvoten mellan inkomstsumma och snittinkomst – av vital betydelse för pensionernas långsiktiga utveckling. Förändringen i summasnittkvoten är i själva verket liktydig med förändringen i antalet avgiftsbetalare, dvs. i princip förändringen i antalet sysselsatta i samhället. Dessa förändringstal kan visserligen skilja sig åt, beroende på att även bl.a. arbetslösa i viss mån är avgiftsbetalare, men sysselsättningen är av största betydelse för nivån på de pensioner systemet kan betala.

Även vid en ogynnsam utveckling av summasnittkvoten kan en balansering i pensionssystemet undvikas om kapitalet i AP-fonderna är tillräckligt stort. Den samlade negativa avkastningen på mer än 20 procent i AP-fonderna under 2008 omintetgjorde denna möjlighet, varför en balansering i pensionssystemet inleddes år 2010. Balanseringen begränsades genom ett riksdagsbeslut fattat hösten 2009 om att övergå till att använda tre års medeltal av AP-fondernas marknadsvärden vid balanstalens beräkning, inte som tidigare enbart det senaste årets. Resultatet av regelförändringen blev dock en större negativ balanseringseffekt 2011 än om reglerna inte hade ändrats.

Över hälften av AP-fondernas kapital består av aktier. Utvecklingen på fondbörserna i Sverige och andra länder har därför betydelse för inkomst- och tilläggspensionerna under de kommande åren.

2011-05-05

Inom premiepensionssystemet är aktieavkastningen av avgörande betydelse såtillvida att en stor majoritet av pensionskapitalet är placerat i aktier. Ännu så länge är emellertid de premiepensioner som utbetalas små, och för systemets utgifter och pensionärernas totala inkomster spelar därför aktieavkastningen liten roll. Däremot påverkas naturligtvis premiepensionsspararnas förmögenhetsställning kraftigt.

Variationerna i aktieavkastning på något eller några års sikt är mycket stora och därtill svårbedömda. De förutsättningar om framtiden som redovisas nedan är inte att betrakta som prognoser, utan som tekniska antaganden som varit nödvändiga att göra. De flesta officiella prognosinstitut brukar avstå från att göra regelrätta prognoser för aktieavkastningen.

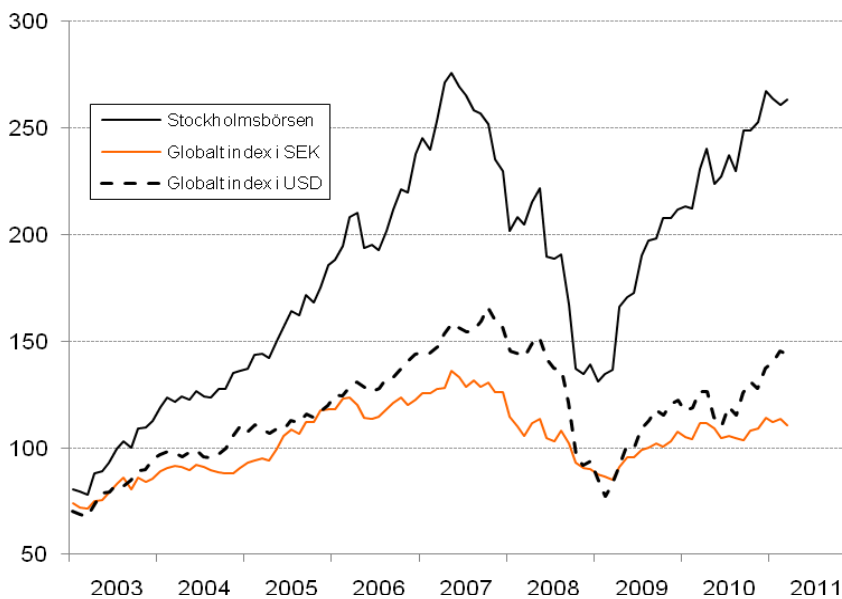
Under 2009 gav Stockholmsbörsen en avkastning (inkl. utdelningar) på över 50 procent. Under 2010 blev avkastningen 26 procent, varav en ökning i börsvärdena svarade för drygt 23 procent. Förväntningarna om en starkt växelkurs för kronan kan ha ökat det utländska intresset för att placera i Sverige, vilket medverkat till att driva upp de svenska börskurserna. Å andra sidan har kronans förstärkning fortsatt under de första månaderna 2011, samtidigt som Stockholmsbörsen legat still.

Konjunkturinstitutet räknade i sin marsrapport med en fortsatt successiv kronförstärkning fram till utgången av år 2012.

På de internationella stora börserna har utvecklingen varit sämre. Den globala aktieavkastningen beräknas 2010 ha varit genomsnittligt ca 12 procent mätt i dollar och 10 procent i genomsnittliga nationella valutor, vilket omräknat till svensk valuta blev ungefär närmare 6 procent.

Avkastningsindex för Stockholmsbörsen och för den globala aktiemarknaden

December 1998 = 100

Anm. Avkastning inkl. utdelningar. *Källor:* Nasdaq OMX och MSCI. Senaste månad mars 2011.

2011-05-05

Följden av kronans förstärkning har alltså blivit en påtagligt dämpad avkastning i svenska kronor på sådana utländska placeringar som inte valutasäkrats.

AP-fondernas aktieinnehav är till övervägande delar placerat på utländska börser. Som tekniskt antagande har valts en aktiekurstillväxt, mätt i svenska kronor, på 7,5 procent för 2011 och 5,0 procent för 2012 och 2013. Dessa antaganden gäller genomsnittligt för de svenska och utländska börser som AP-fonderna placerar i. Härtill kommer några procentenheters avkastning i form av utdelningar. För en känslighetsanalys har två sidoalternativ formulerats, ett med högre avkastning och ett med lägre (se närmare avsnittet Prognoser för inkomstindex och balanstal).

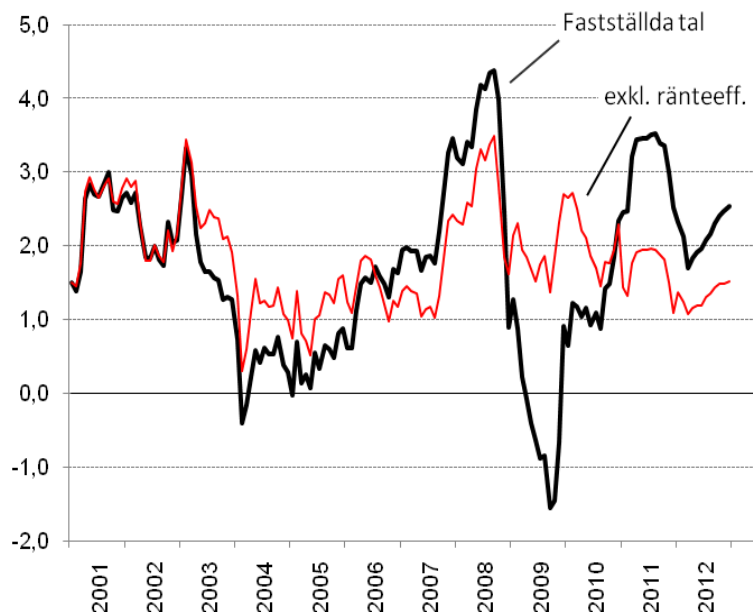
Räntan på svenska statsobligationer (5-åriga) antas i alla tre alternativen successivt komma att stiga från 2,3 procent 2010 till 4,5 procent 2015.

Inflation och prisbasbelopp

Konsumentprisindex (KPI) steg år 2010 med 1,3 procent räknat som årsgenomsnitt. Inflationstakten bedöms vara i tilltagande, och från och med 2011 överstiga det långsiktiga penningpolitiska målet om 2 procent. För 2011 beräknas årsgenomsnittet bli drygt 3 procent.

Konsumentprisindex (KPI)

Procentuella förändringar från motsvarande månad föregående år

Den tilltagande inflationen beror huvudsakligen – i varje fall under de närmaste åren – på antagandet om successivt stigande räntor, vilket ökar hushållens bostadsutgifter. Höjd ränta har två effekter på inflationen, dels denna effekt uppåt via bostadsutgifterna, men också en motsatt effekt som kommer sig av att höjd ränta dämpar efterfrågan i ekonomin och på så sätt begränsar inflationen. Den senare effekten antas

2011-05-05

vanligen vara den mest betydelsefulla, och utgör själva fundamentet för Riksbankens penningpolitik.

Räknat exklusive räntornas effekt på bostadsutgifterna blir inflationen relativt låg under de närmaste åren. Bakom detta antagande ligger delvis fortsatta genomslag nedåt på importpriserna av kronförstärkningen

Prisbasbeloppet, som styr nivån på ett flertal socialförsäkringar,² sänktes från 42 800 kronor 2009 till 42 400 kronor 2010. Prisbasbeloppet 2010 bestämdes av KPI:s förändring i juni 2009 räknat från juni året före. På motsvarande vis har 2011 års prisbasbelopp fastställts till 42 800.

Med samma beräkningssätt prognostiseras prisbasbeloppet sedan fortsätta att stiga:

2009	42 800 kronor
2010	42 400 kronor
2011	42 800 kronor
2012	44 200 kronor
2013	45 100 kronor
2014	46 500 kronor
2015	47 600 kronor

² Det gäller aktivitets- och sjukersättning, handikappersättning, vårdbidrag, garantipensioner, äldreförsörjningsstöd och efterlevandestöd till barn; vidare ersättning till personer med sjukpenning, rehabiliteringspenning, närståendepenning, tillfällig föräldrapenning, havandeskapspenning, arbetsskadelivränta och föräldrapenning, som har sjukpenninggrundande inkomst över de respektive taken.

2011-05-05

Prognoser för inkomstindex och balanstal

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2011 avseende Pensionsmyndigheten ska prognoser lämnas för balanstalet och inkomstindex för 2012 – 2015.

Inkomstindex för ett år baseras på de senaste tre årens genomsnittliga reallöneförändringar samt förändringen av konsumentprisindex mellan juni året innan och juni två år innan. Inkomstindex år 2010 var 139,74 och år 2011 är inkomstindex 142,34, en ökning med 1,9 procent.

Pensionsmyndighetens prognoser baseras i stor utsträckning på antaganden från Konjunkturinstitutet. Pensionsmyndighetens prognos för inkomstindex redovisas nedan. Pensionsmyndigheten har denna gång gjort en egen prognos som skiljer sig från Konjunkturinstitutets. Den antagandebild som använts i prognoserna finns i bilaga 2.

Utfall för inkomståret 2009 finns nu tillgängligt. Den genomsnittliga inkomsten för 2009 blev högre jämfört med tidigare prognoser. Antalet personer med pensionsgrundande inkomst sjönk mer jämfört med tidigare prognos. Den tidigare prognosen för förändring av antalet var -30 000 men utfallet blev -89 000. Det var främst i åldrarna 16-24 år som antalet med inkomst sjönk kraftigt år 2009. Många i den gruppen har relativt låga inkomster. Snittinkomsten blev därför högre jämfört med tidigare prognos. Det medför att det blir en relativt hög korrigeringsfaktor som höjer inkomstindex för 2012.

Prognos PGI

	Utfall			Prognos					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Summa PGI (miljarder kronor)	1249	1302	1305	1339	1407	1462	1520	1583	1647
Procentuell utveckling	4,9	4,3	0,3	2,6	5,1	3,9	4,0	4,1	4,0
Antal med PGI (tusental)	5075	5081	4992	5042	5112	5142	5172	5192	5212
Förändring (tusental)	+36	+6	-89	+50	+70	+30	+30	+20	+20
Snittinkomst (tusental kronor)	246	256	261	266	275	284	294	305	316
Procentuell utveckling	4,1	4,1	2,1	1,6	4,1	3,3	3,4	3,7	3,6

Prognos inkomstindex och dess delar

	Fastställda inkomstindex					Prognos			
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Real inkomst- utveckling, tre års snitt	1,8	2,1	1,6	1,3	1,0	1,3	0,8	0,7	0,9
Prisförändring, juni t-1 – juni t-2	1,5	1,9	4,3	-0,8	0,9	3,1	2,0	3,2	2,5
Korrigerig av tidigare prognoser	-0,1	0,4	0,2	-0,2	-0,0	0,6			
Förändring av inkomstindex	3,2	4,5	6,2	0,3	1,9	5,1	2,8	3,9	3,4
Inkomstindex, ny prognos	125,57	131,18	139,26	139,74	142,34	149,60	153,79	159,76	165,20
Inkomstindex, föregående prognos						148,10	153,16	158,57	164,18

Beräkningen av *balanstalet* baseras på samma antaganden som utgiftsprognoserna. Balanstalet består av tre komponenter, avgiftstillgång, AP-fonderna (treårigt medelvärde) samt pensionsskuld. En prognos för socialavgifter ingår vid prognosen över avgiftstillgången medan en prognos för pensionsutbetalningar är ett underlag till prognosen för pensionsskulden. Prognosen över AP-fonden baseras på såväl prognosen för socialavgifter som prognosen för pensionsutbetalningar.

Prognoserna för balanstal och balansindex påverkar många förmåner och görs därför tidigt under en prognosomgång. Nya underlag under arbetets gång kan medföra att prognoserna för inkomstpension och tilläggspension samt socialavgifter justeras jämfört med de prognoser som låg till grund för balanstalsberäkningen. Prognosen för balanstalet är således inte baserad på de slutgiltiga prognoserna för ålderspension, socialavgifter och AP-fonden.

Ett antagande har gjorts för utvecklingen av aktiekurserna i Sverige och övriga länder som AP-fonden har medel placerade i, främst USA och EU-länder. Det är nödvändigt att göra ett sådant antagande för att kunna beräkna AP-fondens ställning och därmed balanstalet. Antagandet bör dock inte betraktas som en prognos eftersom det är behäftat med mycket stor osäkerhet, utan ska ses som ett beräkningsantagande. Även två alternativa antaganden har gjorts för kursutvecklingen för att illustrera hur detta antagande påverkar prognosen.

Tabellen nedan redovisar de antaganden som gjorts för kursutvecklingen 2011 – 2013, balanstalet 2011, det preliminära balanstalet för 2012 och en prognos för balanstalet för 2013 – 2015. Något antagande om kursutvecklingen 2014 och 2015 behöver inte göras eftersom balanstalet för år 2015 baseras på utfallet för år 2013. I tabellen redovisas också balansindex för 2011 och en prognos för balansindex 2012 – 2015.

Det alternativ som benämns huvudalternativ har legat till grund för beräkningen av balansindex och därmed också utgiftsprognoserna för inkomstgrundad ålderspension, garantipension, änkepension och BTP.

2011-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2010-434

	2011	2012	2013	2014	2015
Aktiekursernas utveckling, %					
Huvudalternativ	+7,5	+5,0	+5,0		
Optimistiskt alternativ	+20,0	+15,0	+15,0		
Pessimistiskt alternativ	-5,0	-5,0	-5,0		
Balanstalet, utfall och prognos					
Huvudalternativ	0,9549	1,0024	1,0189	0,9968	1,0008
Optimistiskt alternativ	0,9549	1,0024	1,0217	1,0028	1,0093
Pessimistiskt alternativ	0,9549	1,0024	1,0160	0,9907	0,9928
Balansindex, huvudalternativ	133,56	140,71	147,38	152,61	157,94

Balanstalet för år 2012 baseras på utfallet år 2010 och är beräknat till 1,0024. Det är dock inte formellt fastställt ännu. År 2013 beräknas balanstalet bli 1,0189 i huvudalternativet. År 2014 beräknas balanstalet bli lägre än 1,0 men år 2015 strax över.

År 2013 blir skillnaden mellan de tre alternativen inte så stor eftersom ett treårigt medelvärde för AP-fonden ingår i beräkningen. Alternativen skiljer sig åt för bara ett av dessa tre år. Skillnaden mellan alternativen blir större för åren därefter.

Att balanstalet beräknas bli högre än 1,0 år 2013 innebär att pensionerna dessa år blir uppräknade med mer än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen, dvs. förändringen av inkomstindex med avdrag för 1,6 procentenheter. År 2014 är balanstalet åter lägre än 1,0 i två av alternativen vilket skulle innebära att pensionerna dessa år räknas upp med mindre än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen.

Jämfört med den prognos som lämnades till regeringen den 23 februari 2011 har avgiftstillgången höjts något. Det beror främst på att antagandet om hur lönesumman förändras har höjts. Prognosen för AP-fondernas fondkapital har också höjts eftersom avkastningen år 2011 antas bli högre jämfört med föregående prognos. Prognosen för pensionsskulden har höjts, vilket främst beror på den höjda prognosen för inkomstindex (som också påverkar balansindex). Sammantaget beräknas balanstalet bli något lägre 2013 och 2014 men högre 2015 jämfört med föregående prognos. Att balanstalet blir något lägre de flesta åren beror huvudsakligen på att inkomstindex blir högre jämfört med prognosen i budgetunderlaget.

Formlerna för beräkning av balanstalet kan medföra att balanstalet pendlar kring 1,0. Detta kan ses i prognosen för åren 2013 – 2015. Pensionsmyndigheten har tidigare föreslagit förändringar i sättet att beräkna balanstalet, i rapporten "Beräkningsuppdrag — alternativa sätt att beräkna inkomstpensionssystemets pensionsskuld och avgiftstillgång 2010-02-26". Se denna länk: <http://www.pensionsmyndigheten.se/2978.html>

Tabellen som följer visar de komponenter som ingår i balanstalet och en jämförelse med föregående prognos.

		Avgifts- tillgång	AP- fonderna ¹	Summa tillgångar	Pensions- skuld	Balanstal
2012	<i>Utfall</i>	6 574 615	809 679	7 384 295	7 366 710	1,0024
2013	<i>Ny prognos</i>	6 846 798	889 744	7 736 542	7 593 001	1,0189
	<i>Föregående prognos</i>	6 801 179	885 991	7 687 170	7 540 948	1,0194
2014	<i>Ny prognos</i>	7 027 028	942 222	7 969 250	7 994 876	0,9968
	<i>Föregående prognos</i>	7 004 451	933 906	7 938 357	7 955 075	0,9979
2015	<i>Ny prognos</i>	7 363 826	982 004	8 345 830	8 339 041	1,0008
	<i>Föregående prognos</i>	7 284 103	967 782	8 251 885	8 305 272	0,9936

¹medelvärde för tre år

Följsamhetsindexering m.m.

Alla inkomstpensioner samt tilläggspensioner efter 65 års ålder är följsamhetsindexerade. Detta innebär att pensionerna räknas om vid varje årsskifte med förändringen av inkomstindex efter ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett så kallat balansindex i stället för inkomstindex.

Den relativt låga ökningen av inkomstindex samt balanseringen har medfört att tilläggspensionerna över 65 år och inkomstpensionerna har indexerats ned med 3,0 procent år 2010 och 4,3 procent i år. År 2012 beräknas dessa pensioner bli uppräknade med 3,7 procent, år 2013 med 3,1 procent och åren 2014 och 2015 med 1,9 procent. Genom att räkna bort effekten av förändringen av prisbasbeloppet kan "real" förändring av inkomstpensionerna beräknas. Inkomstpensionerna beräknas minska "real" åren 2011, 2014 och 2015 men öka 2012 och 2013.

Tabellen nedan visar effekten av följsamhetsindexeringen 2011 – 2015. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år. Med real förändring av inkomstpensionerna menas förändring av inkomstpensionerna där förändring av prisbasbeloppet dragits av.

	2011	2012	2013	2014	2015
Förändring av inkomstindex, %	+1,9	+5,1	+2,8	+3,9	+3,4
Balanseringseffekt	-4,5	+0,2	+1,9	-0,3	+0,1
Förändring av balansindex, %	-2,7	+5,4	+4,7	+3,5	+3,5
Nominell förändring av inkomstpensionerna, %	-4,3	+3,7	+3,1	+1,9	+1,9
"Real" förändring av inkomstpensionerna, %	-5,2	+0,4	+1,0	-1,2	-0,5

De negativa balanseringarna i inkomst-/tilläggspensionssystemet 2010-2011 har medfört att den ackumulerade indexeringen understiger den som inkomstindex anger. Enligt beräkningarna kommer inte indexeringen att återställas under prognosperioden fram till 2015. Balanseringsreglerna beräknas dock bidra med ett positivt tillskott till indexeringen åren 2012-2013 och 2015 vilket påverkar t.ex. inkomstpension, tilläggspension och garantipension. Sänkningen av den inkomstgrundade pensionen 2010 – 2011 höjer garantipensionen för dem som har både inkomstgrundad pension och garantipension. När inkomstpensionen sänks tillkommer det även en del nya "garantipensionärer" som nu hamnar under brytpunkten för garantipension. De får dock låga

2011-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2010-434

belopp i garantipension. Balanseringen har därför en höjande effekt på utgifterna för garantipension och även BTP. Vissa änkepensioner påverkas också av balanseringen.

Prisbasbeloppet beräknas öka under åren 2011-2015. Det har en höjande effekt på utgiftsnivån för garantipension till ålderspension, garantipensioner till efterlevandepension, äldreförsörjningsstöd, efterlevandestöd samt tilläggspension före 65 års ålder. Inkomstindex ökar också under denna period. Det påverkar inkomstgrundade efterlevandepensioner inklusive barnpensioner. Höjningen av inkomstindex höjer också pensionsrätten för barnår.

2011-05-05

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1 Garantipension till ålderspension

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2011	2012	2013	2014	2015
18 427 500	18 175 200	17 554 900	17 369 800	17 217 400

Analys

Antalet ålderspensioner beräknas öka under åren 2011–2015 eftersom stora födelseårgångar då fyller 65 år. Nya ålderspensionärer har inkomstgrundad pension i betydligt större utsträckning än äldre ålderspensionärer. De nya ålderspensionärerna har också högre genomsnittlig inkomstgrundad pension än vad befintliga pensionärer har. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får garantipension. Detta medför att antalet garantipensioner som tillkommer under ett år är färre än antalet som upphör genom dödsfall. Antalet garantipensioner minskar därmed på lång sikt.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för garantipension, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal. Prisbasbeloppet beräknas öka under åren 2012-2015. Det har en höjande effekt på utgiftsnivån.

Ungefär 810 000 ålderspensionärer beräknas ha garantipension vid mitten av år 2011. Antalet ålderspensionärer med garantipension beräknas att minska från 2012 och under resten av prognosperioden. Vid mitten av år 2012 beräknas antalet garantipensioner vara 809 000 och år 2015 beräknas antalet vara 799 000.

De som har garantipension kan delas in i två grupper, de som är födda 1937 eller tidigare samt de som är födda 1938 eller senare. Denna uppdelning görs eftersom det är delvis olika regler som gäller för dessa båda grupper.

Medelbeloppet för de två grupperna (födda 1937 eller tidigare samt födda 1938 eller senare) beräknas att öka något under prognosperioden. Genomsnittligt garantipensionsbelopp för hela beståndet sjunker dock ganska kraftigt. Det beror på att nya pensionärer har lägre garantipension än vad de som avlider har. Den yngre åldersgruppen med lägre medelbelopp ökar i antal medan den äldre åldersgruppen med högre medelbelopp minskar i antal.

2011-05-05

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2011.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Föregående prognosbelopp	18 321 500	18 048 100	17 391 800	17 083 600	17 069 200
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomiska antaganden		+127 100	+163 100	+286 200	+148 200
Volym- och strukturförändringar	+106 000	0	0	0	0
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	18 427 500	18 175 200	17 554 900	17 369 800	17 217 400
Differens i 1000-tal kronor	+106 000	+127 100	+163 100	+286 200	+148 200
Differens i procent	+0,6	+0,7	+0,9	+1,7	+0,9

Ändrade makroekonomiska antaganden

Utgifterna för garantipension påverkas främst av prisbasbeloppet men indirekt även av inkomstindex/balansindex (ju lägre balansindex desto högre garantipensioner).

För åren 2012-2015 är prognosen för balansindex höjd jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Det har haft en sänkande effekt på utgiftsprognosen.

Prognosen för prisbasbeloppet är höjd för åren 2012-2015 jämfört med föregående anslagsuppföljning. Det har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen.

Volym- och strukturförändringar

Medelantalet förmånstagare och de retroaktiva utbetalningarna beräknas bli högre för 2011 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Utgiftsprognosen har av den anledningen höjts.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2011	2012	2013	2014	2015
14 477 400	14 381 300	14 011 600	13 739 600	13 396 400

Från anslaget finansieras änkepension, allmän omställningspension, förlängd omställningspension och särskild efterlevandepension samt garantipensioner till dessa förmåner. Änkepension svarar för drygt 90 procent av utgifterna.

Analys

Änkepensionssystemet är under avveckling. Mellan 2007 och 2009 minskade antalet änkepensioner med mellan 7 000 och 8 000 per år. År 2010 minskade antalet med ungefär 10 000. Även för kommande år beräknas antalet änkepensioner minska med ungefär 10 000 per år. Den främsta orsaken till den högre minskningstakten är att den garantiregel som finns för samordning med ålderspension inte gäller dem som fyller 65 år 2010 eller senare. Antalet änkepensioner var 334 000 i genomsnitt under år 2010 och beräknas till 283 000 år 2015.

Antalet garantipensioner till änkepension beräknas minska från drygt 16 000 år 2010 till 7 000 år 2015.

Antalet allmänna omställningspensioner har tidigare ökat på grund av övergångsregler för samordning med änkepension. Från och med 2010 beräknas antalet minska långsiktigt. I december 2010 var antalet 4 100. Antalet omställningspensioner beräknas minska till drygt 3 400 år 2015. Antalet garantipensioner till omställningspension beräknas minska i något raskare takt.

Antalet förlängda omställningspensioner var drygt 2 700 i genomsnitt år 2010. Det beräknas att antalet kommer att vara mellan 2 700 och 2 800 under hela prognosperioden. Antalet garantipensioner till förlängd omställningspension beräknas däremot minska med några procent per år.

2011-05-05

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2011.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Föregående prognosbelopp	14 481 500	14 259 000	13 975 000	13 664 500	13 330 500
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomisk antaganden	-100	+143 200	+57 600	+101 600	+98 300
Volym- och strukturförändringar	-4 000	-20 900	-21 000	-26 500	-32 400
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	14 477 400	14 381 300	14 011 600	13 739 600	13 396 400
Differens i 1000-tal kronor	-4 100	+122 300	+36 600	+75 100	+65 900
Differens i procent	-0,0	+0,9	+0,3	+0,5	+0,5

Ändrade makroekonomiska antaganden

De inkomstgrundade efterlevandepensionerna påverkas av inkomstindex. Garantipensionerna påverkas främst av prisbasbeloppet men indirekt också av inkomstindex (ju högre inkomstindex desto lägre garantipensioner). Inkomstindex har störst inverkan på utgiftsprognosen. Prognosen för inkomstindex har höjts för åren 2012 – 2015 jämfört med föregående anslagsuppföljning. Även prognosen för prisbasbeloppet har höjts för dessa år.

Utgifterna påverkas också av balansindex. För änkor födda under något av åren 1930 – 1944 finns en garantinivå för änkepension som baseras på ankans ålderspension och den avlidne makens teoretiska ålderspension. Jämfört med föregående anslagsuppföljning har prognosen för balansindex höjts för 2012 – 2015.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för antalet änkepensioner har sänkts något. Även prognosen för medelbeloppet för änkepension har sänkts något bortsett från indexering.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2011	2012	2013	2014	2015
7 474 500	7 178 300	6 869 700	6 657 600	6 446 200

Analys

Långsiktigt minskar antalet ålderspensionärer som får bostadstillägg (BTP). Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension. Andelen 65–66-åringar med BTP har också minskat under senare år. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Med reallönetillväxt krävs färre år med förvärvsarbete för att komma över gränsen där bostadstillägg är bortreducerat av inkomstgrundad pension. Under de senaste femton åren har reallönetillväxten i snitt per år varit drygt två procent. För yngre ålderspensionärer stiger också den genomsnittliga tjänstepensionen relativt kraftigt över tid (knappt 9 procents ökning per år mellan 2006-2009 i åldern 65-69 år enligt SCB:s inkomststatistik). Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg. En annan tänkbar förklaring är att den genomsnittliga förmögenheten bland pensionärer har vuxit.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för bostadstillägg, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal. Utgifterna för BTP år 2011 beräknas öka på grund av sänkningen av inkomstpensionen.

Boendekostnadernas förändringar har stor betydelse för bostadstilläggets utveckling. Konjunkturinstitutet prognostiserar att boendekostnadsindex för bostads- och hyresrätter ökar för år 2011 med 2,5 procent och för 2012 med 3,1 procent.

2011-05-05

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2011.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Föregående prognosbelopp	7 396 500	7 174 600	6 825 800	6 627 000	6 458 500
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomiska antaganden	+43 400	0	+43 900	+30 600	-12 300
Volym- och strukturförändringar	+34 600	+3 700	0	0	0
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	7 474 500	7 178 300	6 869 700	6 657 600	6 446 200
Differens i 1000-tal kronor	+78 000	+3 700	+43 900	+30 600	-12 300
Differens i procent	+1,1	+0,1	+0,6	+0,5	-0,2

Ändrade makroekonomiska antaganden

Utgifterna för bostadstillägg påverkas av inkomstindex/balansindex, prisbasbeloppet och boendekostnadsutvecklingen.

Prognosen för balansindex har höjts för åren 2012–2015 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Prognosen för den inkomst som tas upp vid beräkningen av BTP har av det skälet höjts jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Detta har haft en sänkande effekt på utgiftsprognosen för bostadstillägg.

Konjunkturinstitutets prognos för förändring av boendekostnadsindex avseende bostads- och hyresrätter är höjd för åren 2011–2012 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Det har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen.

Volym- och strukturförändringar

De retroaktiva utgifterna beräknas bli högre jämfört med vad som antogs i prognosen i budgetunderlaget. Utgiftsprognosen för 2011–2012 har därför höjts jämfört med prognosen i budgetunderlaget.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2011	2012	2013	2014	2015
529 100	556 600	589 300	625 300	663 400

Analys

Förmånen är avsedd för personer 65 år och över som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra pensionsförmåner.

Medelantalet personer med äldreförsörjningsstöd (ÄFS) år 2011 beräknas till 13 600.

Antalet personer beräknas öka under kommande år eftersom en större andel av dem som är födda 1938 eller senare är berättigade till ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare. För den sistnämnda gruppen kan hel garantipension ersätta ÄFS efter 10 års bosättningsstid. En del av den utgift som för födda 1937 eller tidigare bokförs under anslaget garantipension bokförs därför för födda 1938 eller senare under anslaget äldreförsörjningsstöd. Denna olikhet mellan födelseårgångarna kommer att påverka antalsutvecklingen för ÄFS under många år.

Antalet förmånstagare påverkas av minskad eller ökad invandring. Invandringen (asylskäl) ökade tidigare, men under de tre senaste åren har den minskat. Ungefär två procent är över 60 år av dem som invandrar av asylskäl och som får uppehållstillstånd.

Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. År 2011 sänktes skatten för pensionärer.

Till år 2015 beräknas antalet förmånstagare öka till 16 900 personer.

2011-05-05

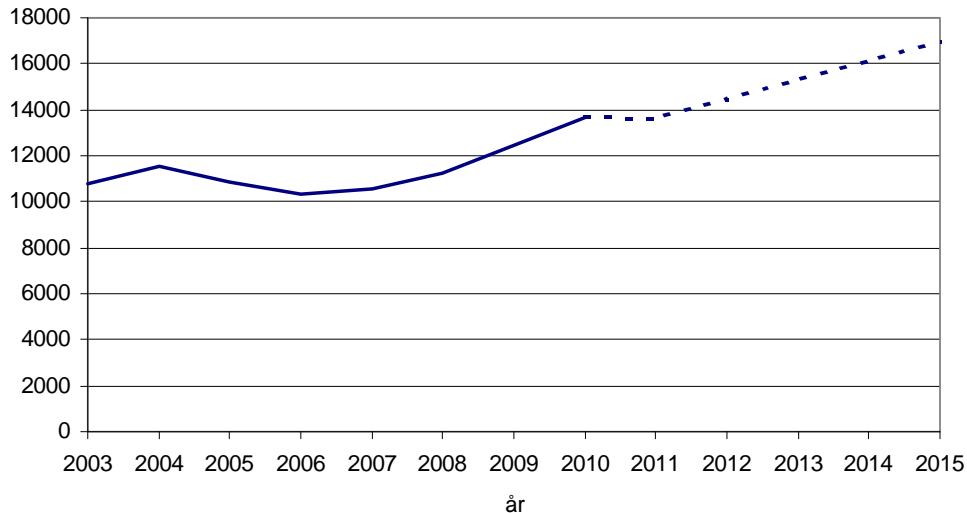
Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2010-434

Antal personer med äldreförsörjningsstöd, utfall och prognos

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2011.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Föregående prognosbelopp	527 200	555 200	589 300	625 600	665 000
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomiska antaganden	+2 000	+5 000	+4 800	+5 800	+5 800
Volym- och strukturförändringar	-100	-3 600	-4 800	-5 500	-7 400
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	529 100	556 600	589 300	625 300	663 400
Differens i 1000-tal kronor	+1 900	+1 400	0	-300	-1 600
Differens i procent	+0,4	+0,3	0,0	-0,0	-0,2

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosen för prisbasbeloppet har höjts för åren 2012-2015 jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Eftersom skälig levnadsnivå är knuten till prisbasbeloppet har denna förändring haft en höjande effekt på utgiftsprognosen för 2012-2015.

Konjunkturinstitutets prognos för förändring av boendekostnadsindex avseende bostads- och hyresrätter är höjd för åren 2011-2012 jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Det har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen.

2011-05-05

Volym- och strukturförändringar

Antalet förmånstagare beräknas bli något lägre. Prognosen har justerats ned beroende på nya utfallssiffror för de senaste månaderna. Medelbeloppet och de retroaktiva utbetalningarna för 2011 beräknas istället bli något högre.

2011-05-05

2:1 Pensionsmyndigheten

Prognos anslag. Beloppen i löpande priser, 1000-tal kronor

2011	2012	2013	2014	2015
537 598	552 731	545 741	552 105	555 321

Analys

Prognosen för de förvaltningskostnader som belastar anslaget för 2011 är oförändrad jämfört med föregående prognostillfälle.

Behovet av förvaltningsanslag i löpande priser bedöms ligga relativt fast under prognosperioden. I 2011 års prisläge minskar dock kostnaderna till följd av att stora delar av de IT-system som Pensionsmyndigheten har hos Försäkringskassan slutavskrivs under perioden och att kostnader för nya investeringar inte ökar i motsvarande omfattning. Dessutom visar beräkningar att viss effekthemtagning från de utvecklingsprojekt som bedrivs kommer att kunna göras under perioden.

Pensionsmyndighetens totala förvaltningskostnad för 2011 beräknas till ca 1 344 Mkr och ökar till följd av kostnadsuppräknningar till 1 388 Mkr 2015. I fast penningvärde har den dock en neråtgående trend de kommande åren vilket gäller för samtliga finansieringskällor.

En utförligare analys återfinns nedan efter den tabell som visar de totala förvaltningskostnaderna fördelade på finansieringskällor i 2011-års priser, där jämförelser av kostnadsutvecklingen för förvaltningen mellan åren blir lättare att följa.

Anslagsöversikt

Av tabellen nedan framgår att prognostiserade kostnader ryms inom ramen för tillgängliga anslagsmedel för år 2011.

Anslagsöversikt. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	Ingående överföringsbelopp	Anslag 2011	Tilldelade medel	Prognos för hela året	Årets över-/underskridande	Avvikelse från tilldelade medel	Högsta anslagskredit	Tillgängliga medel	Överskridande av anslagskredit
2011	17 850	566 038	583 888	537 598	28 440	46 290	16 981	600 869	0

2011-05-05

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med den prognos som lämnades i budgetunderlaget.

Prognosjämförelse. Beloppen i löpande priser, 1000-tal kronor					
	2011	2012	2013	2014	2015
Föregående prognosbelopp	537 598	554 241	546 462	554 881	560 537
Överföring till/från andra anslagsposter					
Ändrade makroekonomiska antaganden					
Volym- och strukturförändringar					
Ny regel					
Övrigt	0	-1 510	-721	-2 776	-5 216
Ny prognos	537 598	552 731	545 741	552 105	555 321
Differens i 1000-tal kronor	0	-1 510	-721	-2 776	-5 216
Differens i procent	0,0	-0,3	-0,1	-0,5	-0,9

Övrigt

Förändringarna av prognostiserat anslagsbelopp jämfört med föregående tillfälle beror på ett lägre antagande avseende löneökningar.

De totala förvaltningskostnaderna

I tabellerna som följer redogörs för Pensionsmyndighetens totala förvaltningskostnad samt fördelningen mellan de olika finansieringskällorna först i löpande priser, därefter i 2011-års priser.

Totala förvaltningskostnader 1. Beloppen i löpande priser, 1000-tal kronor					
	2011	2012	2013	2014	2015
Total förvaltningskostnad	1 343 996	1 381 828	1 364 352	1 380 262	1 388 303
Varav Anslagsmedel	537 598	552 731	545 741	552 105	555 321
AP-fonderna	551 038	566 549	559 384	565 907	569 204
Premiepensionsfonderna	255 359	262 547	259 227	262 250	263 778

Analys (Totala kostnader – löpande priser)

Vid framräkningen av kostnadsökningen för åren 2012-2015 tas bland annat hänsyn till de makroekonomiska förutsättningar från Konjunkturinstitutet som framgår av bilaga 2. För förvaltningskostnaderna har Konjunkturinstitutets beräknade KPI beaktats samtidigt som vi gör en egen bedömning av löneutvecklingen på Pensionsmyndigheten. Eftersom Pensionsmyndighetens totala kostnader utgörs till ca 35 procent av personalkostnader har bedömda löneökningar använts motsvarande denna andel och resterande andel av framräkningen har utgjorts av KPI från Konjunkturinstitutets beräkningar.

Om man jämför prognosen ovan över behov av anslagsmedel för 2012 - 2014 med beräknade uppgifter för motsvarande år i Budgetpropositionen för 2011 avseende anslaget 2.1 Pensionsmyndigheten, så framgår att myndigheten är underfinansierad.

2011-05-05

Underfinansieringen uppgår till cirka 50 Mkr vardera av dessa år. Vårt förslag till hantering av denna fråga beskrevs utförligt i budgetunderlaget.

Totala förvaltningskostnader 2. Beloppen i 2011-års priser, 1000-tal kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Total förvaltningskostnad	1 343 996	1 348 388	1 290 929	1 271 958	1 248 408
Varav Anslagsmedel	537 598	539 355	516 371	508 783	499 363
AP-fonderna	551 038	552 839	529 281	521 503	511 847
Premiepensionsfonderna	255 359	256 194	245 276	241 672	237 197

Analys (Totala kostnader – 2011-års priser)

2012 fortsätter avskrivningarna på IT-stöden hos Försäkringskassan att minska samtidigt som det tillkommer kostnader för avskrivningar och drift av egenutvecklade IT-stöd i något större omfattning. Dessutom är en försiktig³ bedömning av effektiviseringsvinster från utvecklingsprojekten medräknad.

Till 2013 överstiger minskningen av avskrivningarna hos Försäkringskassan väl de tillkommande kostnaderna för avskrivningar och drift av egenutvecklade IT-stöd. Dessutom beräknas myndighetens lokaler på Regeringsgatan vara helt avvecklade.

Åren 2014-2015 är det beräkningarna av avskrivningskostnaderna som gör att prognosen för de totala förvaltningskostnaderna blir lägre jämfört med 2013. Eftersom de kommande avskrivningarna av egenutvecklade IT-stöd till stor del är kopplade till det framtida utvecklingsarbetet, som i alla delar ännu inte är detaljplanerat, råder av naturliga skäl osäkerhet kring de kommande avskrivningskostnaderna.

Enligt vår modell för kostnadsfördelning belastar förvaltningskostnader så långt som möjligt omgående rätt finansieringskälla eftersom kostnader ofta kan härledas direkt till en specifik pensionsprodukt via till exempel tidredovisning. På detta sätt fördelas därmed ca 60 procent av verksamhetens kostnader mot finansiering via förvaltningsanslaget, AP-fonderna och premiepensionsfonderna. Den procentuella fördelning mot de olika finansieringskällorna som erhålls vid den direkta fördelningen används därefter för att fördela de resterande 40 procenten av kostnaderna. Detta för att kostnadsfördelningen totalt ska spegla vår verksamhet på bästa sätt.

Utfallet mot finansieringskällorna följs löpande och prognostiseras dessutom i arbetet med utgiftsprognoserna. Dessa förkalkyler som görs i samband med framtagande av utgiftsprognoser till 2015 visar inte på några större procentuella förändringar över tiden så länge verksamhetsinriktningen ligger fast.

De erfarenheter och kunskaper vi erhållit hittills gör att vi bedömer att den fördelningsprocent som används kan hållas konstant under budgetåret och behöver bara ändras vid relativt stora förändringar i kostnadsutfall eller verksamhetsinriktning. Nytt fastställande av fördelningsprocent mellan finansieringskällorna görs inför kommande budgetår och baseras då på förkalkyl utifrån beslutad internbudget.

³ För närvarande görs bedömningen att effekthemtagningen under prognosperioden uppgår till omkring 5 Mkr per år.

2011-05-05

När kostnadsfördelningsmodellen applicerats på aktuell prognos för 2011 blir resultatet:

Fördelning i aktuell prognos för 2011		1 344 Mkr
Förvaltningsanslag	40 %	538
AP-fonderna	41 %	551
Premiepensionsfonderna	19 %	255

Sammantaget ger uppföljning, beräkningar och förkalkyler med hjälp av kostnadsfördelningsmodellen att fördelningen 40 procent förvaltningsanslag, 41 procent AP-fonderna och 19 procent premiepensionsfonderna tills vidare används som fördelningsgrund under hela prognosperioden till och med 2015.

Räntekontokredit enligt 21 § budgetlagen

Pensionsmyndighetens räntekontokredit är avsedd för såväl skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet som kreditutrymme för förvaltningskostnader som innefattar tre finansieringskällor. Räntekontokrediten för Pensionsmyndigheten täcker därmed fyra delar. Förvaltningskostnader som finansieras via premiepensionssystemet ökar belastningen av den ackumulerade räntekontokrediten med drygt 20 miljoner kronor månatligen fram till den månad då det faktiska avgiftsuttaget görs från premiepensionsspararnas konton. Krediten för administrationskostnader finansierade via anslag och AP-fondsmedel används endast vid behov.

Nedan redovisas den ackumulerade skulden till Riksgälden avseende räntekontokredit vid utgången av respektive år till den del den avser uppbyggnaden av premiepensionssystemet.

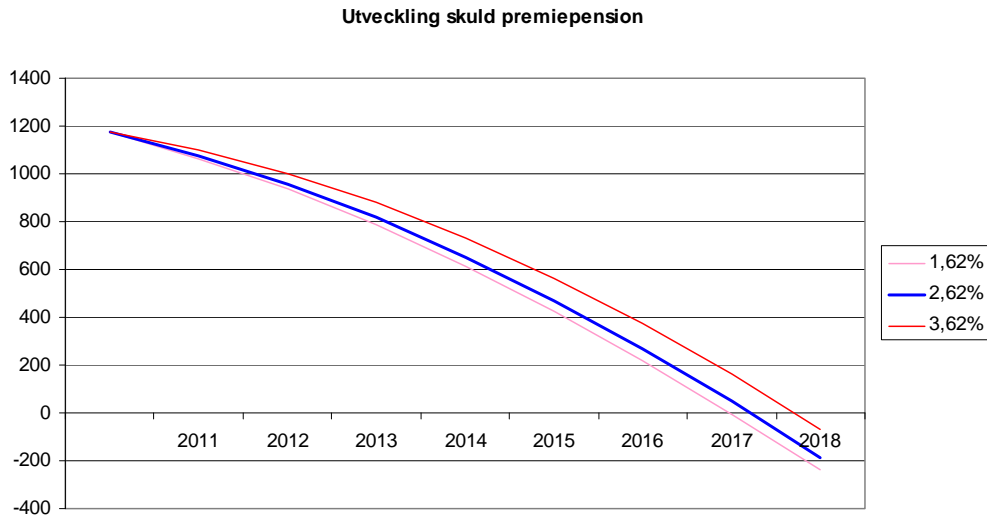
Prognos ackumulerad skuld avseende uppbyggnad av premiepensionssystemet.

Beloppen i löpande priser, 1000-tal kronor

År	2011	2012	2013	2014	2015
Belopp tkr	1 076 449	959 032	817 216	650 805	467 326

2011-05-05

Följande diagram visar en prognos över skuldens utveckling fram till år 2018 då den ska vara helt återbetald.

De tre kurvorna i diagrammet illustrerar ackumulerad skuld vid olika antaganden om räntans storlek (1,62 %, 2,62 % resp. 3,62 %) för det lån som finns hos Riksgälden. Nuvarande ränta är 2,62 %.

Analys

Skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet ska amorteras på ett rättvist sätt mellan generationerna och vara återbetald 2018. Som underlag för detta finns en modell där beräknade avgifter matchar kostnader och amorteringar. Storleken på de årliga amorteringarna är främst beroende på värdet på pensionsspararnas tillgångar. Diagrammet ovan visar att skulden är återbetald 2018 med angivna förutsättningar.

Särskild kredit enligt 23 § budgetlagen

För att klara likviditetsbehovet i fondhandeln behövs en särskild kredit. Bedömningen för 2011 är att krediten ska ligga kvar på tidigare års nivå, d.v.s. 9 000 Mkr.

Analys

Under 2010 har krediten som mest utnyttjats under en enskild dag med ca 1 558 miljoner kronor.

Behovet av den särskilda krediten är beroende av antalet fondbyten, pensionsspararnas genomsnittliga behållning och i vilka fonder som handel sker. Behovet av kreditram har successivt ökat de senaste åren. Orsaken till detta är i första hand de så kallade förvaltningsföretag som kommit in på marknaden och vuxit i omfattning. Dessa förvaltningsföretag genomför ett stort antal fondbyten för pensionssparares räkning vid ett och samma tillfälle vilket medför stora belastningar på krediten.

2011-05-05

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

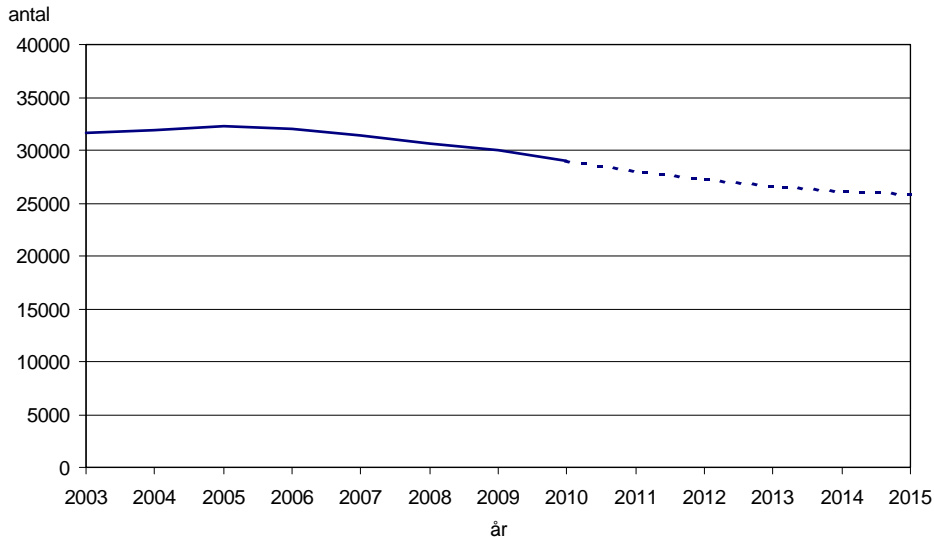
2011	2012	2013	2014	2015
922 700	914 400	894 400	891 900	893 200

Analys

För år 2011 beräknas utgifterna för barnpension bli 794 miljoner kronor och utgifterna för efterlevandestöd till barn 129 miljoner kronor.

Antalet pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd beräknas minska sakta under prognosperioden eftersom antalet barn i tonåren beräknas minska. De flesta som har barnpension är över 12 år. Dessutom har antalet dödsfall hos vuxna i åldrarna 25–55 år minskat under de senaste åren. SCB har i sin befolkningsprognos en fortsatt minskning av dödsriskerna för dessa åldrar.

Antal pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd, utfall och prognos

Medelbeloppet för barnpension påverkas av inkomstindex och prisbasbeloppet. Inkomstindex har ökat med 1,9 procent år 2011 vilket medför att en inkomstgrundad barnpension räknades upp med ungefär 0,3 procent i år. Medelbeloppet för barnpensioner beräknas dock minska 2011 vilket bland annat beror på att nybeviljade barnpensioner är lägre jämfört med barnpensioner som betalas ut enligt övergångsregler. För kommande år beräknas medelbeloppet öka nominellt. Medelbeloppet år 2011 beräknas bli 31 900 kronor och det beräknas öka till 33 100 kronor år 2015.

2011-05-05

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2011.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Föregående prognosbelopp	921 600	907 300	893 600	889 000	892 600
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomiska antaganden	0	+9 000	+3 900	+7 200	+5 900
Volym- och strukturförändringar	+1 100	-1 900	-3 100	-4 300	-5 300
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	922 700	914 400	894 400	891 900	893 200
Differens i 1000-tal kronor	+1 100	+7 100	+800	+2 900	+600
Differens i procent	+0,1	+0,8	+0,1	+0,3	+0,1

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosen för både inkomstindex och prisbasbeloppet har höjts för åren 2012–2015 jämfört med budgetunderlaget. Detta har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen för dessa år.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för antalet barnpensioner och efterlevandestöd har ändrats obetydligt. Prognosen för medelbeloppet har sänkts något om man bortser från förändringar som orsakas av ändrade inkomstindex och prisbasbelopp. Prognosen för retroaktiva utbetalningar har höjts för 2011.

2011-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2010-434

1:7 Pensionsrätt för barnår

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Anslag (= tillgängliga medel=anslagsbelastning)	5 345 000 ¹	6 382 021	6 480 296	6 823 313	6 490 432
Preliminär avgift	5 255 054 ¹	–	–	–	–
Reglering, avser förhållanden tre år tidigare	89 946 ¹	417 992	312 177	485 083	–
Prognostiserad avgift för respektive år	5 709 480	5 964 029	6 168 119	6 338 230	6 490 432

¹ Fastställd av riksdag eller regering.

Anslaget omfattar statliga ålderspensionsavgifter för barnår rätt till personer med barn under 5 år (adoptivbarn utgör ett undantag och pensionsrätten för dem beräknas från det datum när föräldern/föräldrarna får omvårdnaden vilket kan leda till att barnets ålder förskjuts till 10-års-åldern).

Den statliga ålderspensionsavgiften består av två delar: preliminär avgift som baseras på den beräknade pensionsrätten för barnår och ett regleringsbelopp som täcker avvikelserna mellan det preliminära belopp som tagits ut och faktisk avgift. Regleringen äger rum tre år efter det att det preliminära beloppet tas ut.

Analys

För försäkrad förälder till små barn i åldern 0-4 år och/eller med adoptivbarn som inte uppnått 11-års åldern, fastställs det pensionsgrundande beloppet som det förmånligaste av följande tre beräkningsalternativ:

1. En utfyllnad till den enskildes pensionsunderlag året före barnets födelse/året då adoptivbarnet är i adoptivföräldrars vård.
2. En utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år.
3. Ett fast belopp på ett inkomstbasbelopp.

Prognosen påverkas dels av antalsutvecklingen av barn huvudsakligen i åldern 0-4 år, dels av utvecklingen av medelbelopp som beräknas i de olika beräkningsalternativen. Medelbeloppen påverkas i sin tur av timlöneutvecklingen, inkomstbasbeloppets utveckling och utvecklingen av den pensionsgrundande inkomsten.

Prognosen baseras på preliminära utfall för år 2009. Mer än 50 procent får sin barnår rätt beräknad enligt något av de två utfyllnadsalternativen och resten får utfyllnad till ett inkomstbasbelopp enligt det tredje alternativet.

Anslaget för år 2011, 5 345 miljoner kronor är fastlagt av regeringen/riksdag. En eventuell avvikelse belastar anslaget tre år senare, år 2014, som ett regleringsbelopp. Prognosen visar på en kraftig avvikelse mellan prognostiserad och fastlagd preliminär avgift.

2011-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2010-434

I sin revidering av befolkningsprognosen har Statistiska centralbyrån gjort smärre ökningar de närmaste åren av antalet barn i åldern 0 -4 år men minskat antalet i samma åldersgrupp för åren 2013 - 2015.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2011.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2012	2013	2014	2015
Föregående prognosbelopp	6 339 064	6 450 467	6 792 490	6 501 493
Överföring till/från andra anslag	–	–	–	–
Ändrade makroekonomiska antaganden	+39 716	+34 055	+30 591	+16 144
Volym- och strukturförändringar	+2 623	-5 208	-17 781	-27 205
Ny regel	–	–	–	–
Ändrat regleringsbelopp avseende tre år tidigare	+618	+982	+18 013	0
Övrigt	–	–	–	–
Differens mot förslag i budgetpropositionen	–	–	–	–
Ny prognos	6 382 021	6 480 296	6 823 313	6 490 432
Differens i 1000-tal kronor	+42 957	+29 829	+30 823	-11 061
Differens i procent	+0,7	+0,5	+0,5	-0,2

Ändrade makroekonomiska antaganden

Anpassning till de något förändrade antagandena om löner och inkomstbasbelopp har gjort att prognoserna ökat något.

Volym- och strukturförändringar

Befolkningsprognosen, som SCB reviderat, har gett upphov till ett något högre antal barn (för vilka barnårsvärdet beräknas) år 2012 och ett lägre antal barn åren 2013 – 2015 jämfört med tidigare befolkningsprognos. Fördelningen mellan de tre olika beräkningsalternativen har antagits oförändrad jämfört med förra prognosomgången.

Ändrat regleringsbelopp avseende tre år tidigare

Som en följd av ändrade utgiftsprognoser för åren 2010 - 2011 beräknas regleringsbeloppen också öka under perioden 2013 -2014.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Prognos. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Pensioner från AP-fonderna	219 655 000	236 523 000	252 206 000	265 206 000	277 974 000
Övriga utgifter från AP-fonderna	2 594 000	2 665 000	2 812 000	2 882 000	2 958 000
Summa under utgiftstaket	222 249 000	239 188 000	255 018 000	268 088 000	280 932 000
Premiepensioner	2 042 000	2 894 000	3 882 000	5 111 000	6 586 000
Summa ålderspensionssystemet	224 291 000	242 082 000	258 900 000	273 199 000	287 518 000

De utgifter som redovisas i detta avsnitt omfattar den inkomstgrundade ålderspensionen, dvs. förmånerna tilläggspension, inkomstpension och premiepension. Dessa förmåner finansieras via AP-fonderna och premiepensionssystemet. Även AP-fondernas administrationskostnader, förvaltningsavgifter och kostnadsersättningar till Pensionsmyndigheten och Skatteverket m.fl. ingår i de utgifter som redovisas. Dessutom ingår överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna enligt lag (2002:125).

Utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna ingår inte i statsbudgeten. AP-fondernas utbetalningar och administrationskostnader m.m. redovisas ändå under statens utgiftstak. Premiepensionerna redovisas däremot inte under utgiftstaket.

Analys

Utgifterna för de inkomstgrundade pensionsförmånerna ökade med 18 miljarder kronor år 2009 och med 3 miljarder kronor år 2010. År 2011 beräknas utgifterna öka med endast 0,1 miljarder kronor. Under åren därefter beräknas utgifterna öka med knappt 16 miljarder kronor per år i genomsnitt. Variationerna förklaras huvudsakligen av indexeringen av pensionerna, se avsnittet Prognoser för inkomstindex och balanstal.

Frånsett de variationer som orsakas av indexeringen ökar utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna. Utgiftsökningen beror på ett ökat antal ålderspensionärer, att en allt större andel av pensionärerna har inkomstgrundad ålderspension och att medelpensionen ökar eftersom nyttillkommande pensioner i genomsnitt är högre än pensionerna i beståndet.

Antalet med inkomstgrundad ålderspension kan beräknas som summan av antalet tilläggspensioner för födda 1937 eller tidigare och antalet inkomstpensioner. Då bortses från dem som endast har premiepension. I december 2010 var antalet med inkomstgrundad pension enligt denna definition 1 776 000. I december 2015 beräknas detta antal ha vuxit till 2 039 000. Antalet tilläggspensioner var 1 774 000 i december 2010, dvs. något färre än antalet med inkomstgrundad ålderspension. I december år 2015 beräknas antalet tilläggspensioner vara 2 030 000, dvs. knappt 10 000 färre än antalet med inkomstgrundad pension. De som fyller 61 år 2015 har inte rätt till någon tilläggspension.

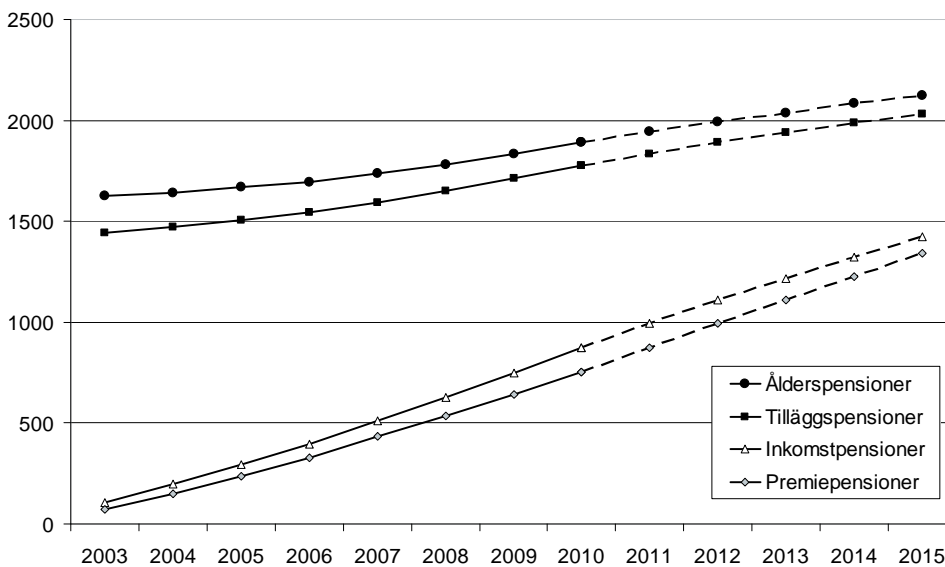
Antalet inkomstpensioner var 874 000 i december 2010 och beräknas bli 1 424 000 i december 2015. Orsaken till den kraftiga ökningen är att allt fler födelseårgångar får rätt till denna förmån.

2011-05-05

Antalet premiepensioner är färre än antalet inkomstpensioner trots att ungefär 18 000 personer, de flesta under 65 år, endast har premiepension. Det finns fler än 100 000 pensionärer över 65 år med inkomstpension som ännu inte har tagit ut premiepension. I några fall har de inte heller rätt till premiepension. Under några månader hösten 2010 ökade antalet premiepensioner i något raskare takt än antalet inkomstpensioner vilket var en förändring jämfört med tidigare. Å andra sidan var ökningen i december 2010 av antalet premiepensioner lägre än tidigare år. Detta beror på ett minskat antal med *endast* premiepension jämfört med åren innan. Antalet premiepensioner var 755 000 i december 2010 och beräknas bli 1 340 000 i december 2015.

Diagrammet nedan visar hur antalet inkomstgrundade ålderspensioner har utvecklats sedan 2003 och hur antalet beräknas fortsätta att öka. Dessutom redovisas antalet ålderspensioner totalt (inklusive personer med endast garantipension).

Antal ålderspensioner samt antal tilläggs pensioner, inkomstpensioner och premiepensioner i december, 1 000-tal

En orsak till att antalet inkomstgrundade ålderspensioner har ökat är att antalet med tidigt uttag av ålderspension har ökat. År 2009 skedde dock en uppbromsning. Antalet och andelen 61-åringar med inkomstpension blev lägre 2009 jämfört med 2008. Andelen sjönk ytterligare något 2010. Antalet inkomstpensioner under 65 år ökade ändå eftersom antalet 63- och 64-åringar med inkomstpension ökade relativt kraftigt.

Den tabell som följer nedan visar hur andelen 61-åringar med inkomstpension har utvecklats och vilken bedömning som har gjorts för kommande år. Denna bedömning har stor inverkan på prognosen över det totala antalet med tidigt uttag.

Andel 61-åringar med inkomstpension, % (bas: antal 61-åringar i befolkningen)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011-2015
Kvinnor	2,6	3,1	3,8	4,4	5,8	6,3	5,7	5,6	5,3
Män	4,7	5,4	6,3	6,6	7,4	7,7	7,6	7,4	7,3

2011-05-05

Det kan finnas flera skäl till att en person väljer att ta ut sin ålderspension före 65 års ålder. Några exempel:

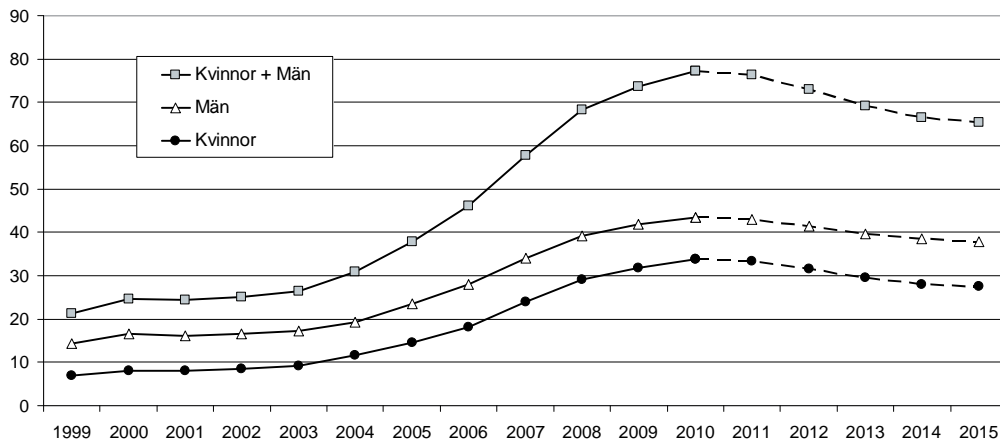
- En del väljer att sluta att förvärvsarbeta helt eller delvis före 65 års ålder. De väljer att i stället få sin försörjning från ålderspension, kanske i kombination med tjänstepension.
- En del tar ut sin ålderspension tidigt och placerar pensionsbeloppet i kapitalförsäkringar eller på annat sätt samtidigt som de fortsätter att förvärvsarbeta.
- En del personer med sjukersättning kompletterar sjukersättningen med ålderspension.
- En annan grupp kan vara personer som är arbetslösa och inte har rätt till arbetslöshetsersättning och därför påbörjar sitt pensionsuttag tidigt.

Som framgår av tabellen ovan bedöms andelen 61-åringar med inkomstpension bli något lägre 2011 jämfört med 2010. För åren därefter har andelen antagits vara konstant. Dessa antaganden är dock mycket osäkra.

Pensioneringsbeteendet kan ha påverkats av till exempel den kraftiga konjunktur-nedgången 2008, den högre arbetslösheten, balanseringen och de därmed sänkta inkomstpensionerna samt vissa regeländringar inom skattelagstiftningen och sjukförsäkringen.

Det diagram som följer visar antal inkomstpensioner (före 2004 tilläggs-pensioner) som har betalats ut till pensionärer under 65 år sedan 1999 samt en prognos till 2015.

Antal personer i december med tidigt uttag av inkomstpension (före 2004 tilläggs-pension), 1 000-tal

Antalet personer som senarelägger pensionsuttaget till efter 65 år har också ökat relativt kraftigt de senaste åren. Detta antal förväntas fortsätta att öka något. Det är dock fortfarande färre personer som tar sent uttag än tidigt uttag av ålderspension. De flesta som väljer sent uttag skjuter bara upp pensionsuttaget högst något eller några år. Därför har tidigt uttag större effekt på utgifterna än sent uttag.

Medelbeloppen för inkomstpension och premiepension beräknas öka kraftigt, vilket bland annat beror på den så kallade tjugondelsinfasingen av dessa förmåner. Tidigare års reallönetillväxt bidrar också till att varje tillkommande födelseårgång med ålders-

2011-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2010-434

pension beräknas ha en högre genomsnittlig pensionsbehållning än föregående. Medelbeloppet för inkomstpension påverkas också av indexering. Medelbeloppet för premiepension ökar beroende på att nya ålderspensionärer har kunnat arbeta in premiepensionsrätt under fler år än tidigare födelseårgångar. Medelbeloppet för premiepension påverkas även av börsutvecklingen med mera. Medelbeloppet för inkomstpension beräknas öka med mellan 3 och 12 procent per år 2011 – 2015. Medelbeloppet för premiepension beräknas öka med 17 – 25 procent per år, i något avtagande takt om inte börskurserna ökar kraftigt något år.

Medelbeloppet för tilläggspension beräknas minska varje år trots indexuppräknningar de flesta åren. Tjugondelsinfasningen medför att varje ny födelseårgång med ålderspension får en allt lägre tilläggspension i genomsnitt. Medelbeloppet påverkas också av att beståndet ålderspensionärer förändras. De som avlider har ofta färre intjänande-år jämfört med dem som tillkommer vilket har en höjande effekt på medelbeloppet.

År 2011 beräknas 78,8 procent av utbetalningarna utgöras av tilläggspension, 20,3 procent av inkomstpension och 0,9 procent av premiepension. År 2015 beräknas tilläggspensionens andel ha minskat till 64,4 procent. Inkomstpension beräknas då utgöra 33,3 procent av utbetalningarna och premiepension 2,3 procent. Under hela prognosperioden kommer således tilläggspension att stå för merparten av utgifterna för inkomstgrundad ålderspension. Detta beror på att personer födda 1937 eller tidigare bara har rätt till denna förmån och att de som är födda något av åren 1938 – 1953 också har rätt till tilläggspension, dock i minskande omfattning.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2011.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Föregående prognosbelopp	224 336 000	239 719 000	257 950 000	271 949 000	285 089 000
Varav utgifter under utgiftstaket	222 189 000	236 700 000	253 773 000	266 232 000	277 395 000
Ändrade makroekonomiska antaganden	0	+2 364 000	+908 000	+1 565 000	+3 317 000
Volym- och strukturförändringar	+56 000	+244 000	+325 000	+283 000	+219 000
Ny regel	–	–	–	–	–
Förändring av överföringar till EG	0	0	0	0	0
Förändring av administrationskostnader	+4 000	–120 000	+12 000	+8 000	+1 000
Ny prognos utgifter under utgiftstaket	222 249 000	239 188 000	255 018 000	268 088 000	280 932 000
Förändrad prognos för premiepensioner	–105 000	–125 000	–295 000	–606 000	–1 108 000
Ny prognos	224 291 000	242 082 000	258 900 000	273 199 000	287 518 000
Differens i 1000-tal kronor	–45 000	+2 363 000	+950 000	+1 250 000	+2 429 000
Differens i procent	–0,0	+1,0	+0,4	+0,5	+0,9

Ändrade makroekonomiska antaganden

Inkomstpension och tilläggspension påverkas främst av inkomstindex. Om balanseringen är aktiverad påverkas dessa pensioner av balansindex i stället för inkomstindex. Tilläggspension påverkas även av prisbasbeloppet.

2011-05-05

Jämfört med föregående anslagsuppföljning har prognosen för balansindex höjts för åren 2012 – 2015. Även prognosen för prisbasbeloppet har höjts för dessa år.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för antalet ålderspensionärer med inkomstpension och tilläggspension har höjts något för alla prognosår.

Förändring för överföringar till EG

Prognosen för överföringar till EG:s tjänstepensionssystem har inte ändrats.

Förändring för administrationskostnader

Prognosen för AP-fondernas kostnadsersättningar har sänkts ganska kraftigt för år 2012. För övriga administrationskostnader har prognosen ändrats obetydligt.

Förändrad prognos för premiepensioner

Medelbeloppet för premiepension för 2011 tenderar att bli lägre än beräknat.

Prognosen för medelbeloppet har sänkts även för kommande år.

2011-05-05

Medelpensioneringsålder och utträdesålder

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2011 ska Pensionsmyndigheten senast den 5 maj 2011 redovisa genomsnittsålder för uttag av pension.

Det finns flera olika sätt att definiera och beräkna genomsnittsålder för uttag av pension, ofta kallat faktisk pensionsålder. Pensionsålder kan definieras som den ålder då en person utträder ur arbetsmarknaden eller den ålder då en person beviljas eller börjar ta ut en pensionsförmån. Vi har valt att kalla det förstnämnda för *utträdesålder* och det sistnämnda för *pensioneringsålder*. Det kan ibland vara lämpligt att även betrakta sjukersättning som en pensionsförmån. Därmed blir det bättre överensstämmelse mellan utträdesålder och pensioneringsålder. En nedsatt arbetsförmåga av medicinska skäl som resulterar i sjukersättning är ett vanligt skäl till att en person i förtid lämnar arbetsmarknaden. Däremot är till exempel efterlevandepension inte av så stort intresse i detta sammanhang.

Pensionsmyndigheten har för avsikt att varje år publicera åtminstone fyra mått för att belysa pensionering, dels förväntad utträdesålder och dels tre olika mått för så kallad medelpensioneringsålder. Medelpensioneringsålder I kan även kallas medelålder för uttag av ålderspension. Medelpensioneringsålder II inkluderar sjukersättning (från 30 års ålder). Medelpensioneringsålder III inkluderar också sjukersättning men den nedre åldersgränsens har satts till 50 år. Därmed är det bättre överensstämmelse med förväntad utträdesålder som också har denna åldersgräns.

I avsnittet om utträdesålder redovisas även utträdesåldrar beräknade per årskull (kohort) och utträdesåldrar beräknade för olika länder.

Medelpensioneringsålder I har beräknats till 64,7, medelpensionsålder II till 62,1 och medelpensioneringsålder III till 63,8 år 2010. Förändringarna från 2009 är mycket små. Utträdesåldern har beräknats till 63,1 år 2010, en liten nedgång jämfört med 2009.

2011-05-05

Medelpensioneringsålder

Definition

De tre olika måtten som gemensamt kallas medelpensioneringsålder är mått för genomsnittlig pensioneringsålder efter det att en justering har gjorts så att måtten inte påverkas av att olika födelseårgångar är olika stora. De som endast har premiepension betraktas inte som ålderspensionärer vid beräkningarna. De ålderspensionsförmåner som beaktas är således inkomstpension/tilläggs pension och garantipension. Lägsta möjliga ålder för uttag av ålderspension är 61 år men de allra flesta väljer än så länge att börja ta ut sin ålderspension vid 65 års ålder. Måtten påverkas också av hur många som väljer att vänta till efter 65 års ålder innan de påbörjar pensionsuttaget.

I måtten medelpensioneringsålder II och III ingår även sjukersättning. En persons pensioneringsålder definieras i dessa fall som den ålder då han eller hon får sjukersättning eller påbörjar sitt uttag av ålderspension och inte hade sjukersättning dessförinnan. Vid beräkningen väljs en nedre åldersgräns. Två åldersgränser tillämpas, 30 år respektive 50 år. Vid beräkningen bortses från dem som hade sjukersättning eller aktivitetsersättning dessförinnan. Sjuk- och aktivitetsersättning infördes 2003. För åren före 2003 ingår i stället förtidspension/sjukbidrag i måtten.

Personer som endast har avtalspension eller en privat pensionsförsäkring ingår inte i måtten. Det är först när de får ålderspension eller sjukersättning från socialförsäkringen som de betraktas som "pensionärer". Andra pensionsförmåner, som till exempel efterlevandepension, ingår inte i beräkningarna.

De olika måtten för medelpensioneringsålder mäter *inte* vid vilken tidpunkt personer slutar att förvärvsarbeta. Det är till exempel tillåtet att ta ut hel ålderspension och fortfarande förvärvsarbeta.

Både ålderspension och sjukersättning kan utges i olika nivåer, hel, $\frac{3}{4}$, halv och $\frac{1}{4}$. Övergångsvis finns också nivån $\frac{2}{3}$ för sjukersättning. Vid beräkningen över medelpensioneringsålder tas hänsyn till de olika nivåerna. Om en person får halv sjukersättning vid 55 års ålder betraktas detta som en "halv" pensionering. Om en person som tidigare har haft halv sjukersättning får hel sjukersättning vid till exempel 60 års ålder betraktas också detta som en halv pensionering.

Om en person med sjukersättning blir rehabiliterad och inte längre får sjukersättning betraktas detta i beräkningarna som en negativ pensionering. Om en person med ålderspension väljer att upphöra med pensionsuttaget betraktas detta i beräkningen också som en negativ pensionering.

Måtten för medelpensioneringsålder kan påverkas av regeländringar eller administrativa förändringar, till exempel ändrade genomströmningstider för pensionsärenden. I vissa situationer kan det dock vara olämpligt att låta måtten påverkas av en regeländring. Måtten bör belysa förändrade "pensioneringsbeteenden". En regeländring kan initialt eller under några övergångsår medföra att måtten påverkas på ett sätt som inte är önskvärt och ge orimliga resultat. I sådana fall kan de formler som används för att beräkna måtten behöva justeras.

2011-05-05

År 2008 genomfördes flera regeländringar som påverkade sjukersättningen. Bland annat togs tidsbegränsad sjukersättning bort från och med 1 juli 2008. Övergångsregler medför att denna regeländring får successivt genomslag under några år. År 2008 och 2009 påverkades medelpensioneringsålder II och III påtagligt av detta när de beräknades med den metod som använts tidigare. Indragningar av tidsbegränsad sjukersättning har medfört att ovanligt många har "rehabiliterats" vilket i måtten har betraktats som negativa pensioneringar. De medelpensioneringsåldrar som räknades fram för framför allt 2009 var av det skälet inte rimliga. Därför gjordes i motsvarande rapport förra året en justering för att denna regeländring inte skulle påverka måtten.

Nu har vi i stället valt att från och med 2008 ändra definition på måtten medelpensioneringsålder II och III. Från och med 2008 betraktas inte längre tidsbegränsad sjukersättning som "pension" när måtten beräknas.

Resultat

Medelpensioneringsålder I (medelålder för uttag av ålderspension)

	Kvinnor	Män	Kvinnor och män
1998	64,9	64,8	64,9
1999	64,9	64,7	64,8
2000	64,9	64,7	64,8
2001	64,9	64,8	64,8
2002	64,9	64,7	64,8
2003	64,9	64,8	64,8
2004	64,9	64,7	64,8
2005	64,8	64,7	64,8
2006	64,8	64,7	64,7
2007	64,7	64,5	64,6
2008	64,7	64,6	64,7
2009	64,7	64,6	64,6
2010	64,7	64,6	64,7

Medelpensioneringsålder I är något under 65 år, något högre för kvinnor än för män. Orsaken till att medelpensioneringsålder I är under 65 år är att det är vanligare med uttag före 65 års ålder än sent uttag av pension. Tidigt uttag är vanligare bland män än bland kvinnor. Medelpensioneringsålder I har tidigare minskat, men efter 2006 kan man betrakta den som i stort sett konstant. Både antalet personer med tidigt uttag och antalet personer som senarelägger pensionsuttaget har ökat. Det har i stort sett tagit ut varandra.

Tabellen nedan visar hur stor andel i olika årskullar som beviljas ålderspension fördelat på vid vilken ålder uttaget påbörjas. Som framgår minskar andelen som påbörjar sitt pensionsuttag vid 65 år. Både andelen som påbörjar uttaget före 65 år och efter 65 år har ökat. Andelen som påbörjade uttaget vid 61 års ålder har dock minskat de senaste två åren.

2011-05-05

Andel* som nybeviljats allmän pension i åldrarna 61 – 70 år, procent

Års- kull	Uttagsålder, år									
	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
1938	3,7	2,3	2,3	2,1	77,6	4,2	3,2	0,8	0,3	0,3
1939	3,9	1,9	2,1	2,4	75,8	6,5	2,3	0,8	0,3	0,3
1940	3,0	2,1	2,5	3,1	75,9	5,0	2,6	0,8	0,4	0,5
1941	2,9	2,2	3,0	3,7	73,3	6,3	2,8	0,8	0,5	
1942	3,4	2,9	3,4	3,9	71,0	6,2	3,4	1,2		
1943	4,0	3,1	3,6	5,3	66,7	7,1	4,4			
1944	4,7	3,4	4,8	6,0	63,7	7,9				
1945	5,2	4,3	5,3	6,2	62,6					
1946	6,1	4,8	5,5	6,8						
1947	6,4	4,7	6,0							
1948	6,0	4,9								
1949	5,8									

*Andelarna avser nya pensionärer i relation till möjliga pensionärer i december 2010. Åldrarna avser åldern 31 december aktuellt år som pensionären tog ut sin inkomstpension/garantipension

Medelpensioneringsålder II (nedre åldersgräns 30 år)

	Kvinnor	Män	Kvinnor och män
1998	61,5	62,2	61,9
1999	60,9	61,9	61,4
2000	59,9	61,2	60,5
2001	59,4	61,1	60,2
2002	58,2	60,3	59,3
2003	59,2	61,3	60,3
2004	57,8	60,3	59,1
2005	59,3	61,3	60,3
2006	61,4	62,5	61,9
2007	61,3	62,3	61,8
2008 ¹	61,6	62,5	62,0
2009 ¹	62,0	62,5	62,2
2010 ¹	61,8	62,5	62,1

¹Exklusive tidsbegränsad sjukersättning från och med 2008.

Den ändrade definitionen av medelpensioneringsålder II från och med 2008 har höjt måttet för kvinnor och män från 61,6 enligt förra årets rapport till 62,0. För år 2009 har måttet höjts från 62,1 till 62,2.

Stor betydelse för hur medelpensioneringsålder II har utvecklats är förändringen av antalet nybeviljade förtidspensioner/sjukersättningar. Måttet påverkas också av åldersfördelningen bland dem som nybeviljas sjukersättning, hur många med sjukersättning som rehabiliteras, förändringar av andelen med hel eller partiell förmån samt hur många som väljer tidigt eller sent uttag av ålderspension. Som tidigare nämnts påverkas däremot måttet inte direkt av vid vilken tidpunkt personer slutar att förvärvsarbeta. Det är tillåtet att ta ut ålderspension, även hel ålderspension, och ändå förvärvsarbeta.

2011-05-05

Trots att medelpensioneringsålder II i stor utsträckning speglar vad som händer inom sjukförsäkringen är måttet ändå av intresse för ålderspensionssystemet. Om antalet personer med sjukersättning i till exempel 40-årsåldern förändras kraftigt påverkas storleken på ålderspensionsavgifterna och inkomstindex och därmed avgiftstillgången, AP-fonden, pensionsskulden och balanstalet.

Antal nybeviljade förtidspensioner ökade mellan 1998 och 2004 vilket är det främsta skälet till att medelpensioneringsålder II minskade mellan dessa år. Den tillfälliga uppgången av medelpensioneringsåldern 2003 var en effekt av regeländringar. År 2005 och 2006 steg medelpensioneringsåldern vilket främst berodde på att antalet nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar minskade kraftigt dessa år.

År 2006 minskade antalet nybeviljade sjukersättningar som nämnts kraftigt men detta antal var ändå betydligt högre än antalet nybeviljade förtidspensioner/sjukbidrag över 30 år under de sista åren på 1990-talet. Trots detta var medelpensioneringsålder II ungefär densamma som 1998 och högre än 1999. Orsaken är bland annat att åldersfördelningen i befolkningen var annorlunda jämfört med slutet av 1990-talet. *Benägenheten* att få sjukersättning i givna åldrar var ungefär densamma 2006 som under slutet av 1990-talet.

Efter år 2006 har medelpensioneringsålder II varierat ganska lite. Sammantaget har medelpensioneringsåldern ökat något mellan 2006 och 2010, främst beroende på att antalet nybeviljade (icke tidsbegränsade) sjukersättningar har minskat.

Medelpensioneringsålder III (nedre åldersgräns 50 år)

	Kvinnor	Män	Kvinnor och män
1998	63,4	63,6	63,5
1999	63,1	63,4	63,2
2000	62,7	63,1	62,9
2001	62,5	63,1	62,8
2002	62,1	62,8	62,4
2003	62,5	63,2	62,9
2004	62,2	62,9	62,5
2005	62,7	63,2	63,0
2006	63,5	63,8	63,7
2007	63,3	63,6	63,5
2008 ¹	63,3	63,7	63,5
2009 ¹	63,6	63,8	63,7
2010 ¹	63,7	64,0	63,8

¹Exklusive tidsbegränsad sjukersättning från och med 2008.

Den ändrade definitionen av medelpensioneringsålder III från och med 2008 har höjt måttet för kvinnor och män från 63,3 enligt förra årets rapport till 63,5 för år 2008. För år 2009 har måttet sänkts från 63,8 till 63,7.

Om 50 år betraktas som lägsta möjliga pensioneringsålder blir medelpensioneringsåldern 63,7 år 2009 och 63,8 år 2010. Utvecklingen överensstämmer relativt väl med utvecklingen om 30 år sätts som gräns men svängningarna är mindre. Detta framgår också av nedanstående diagram.

Medelpensioneringsålder II och III

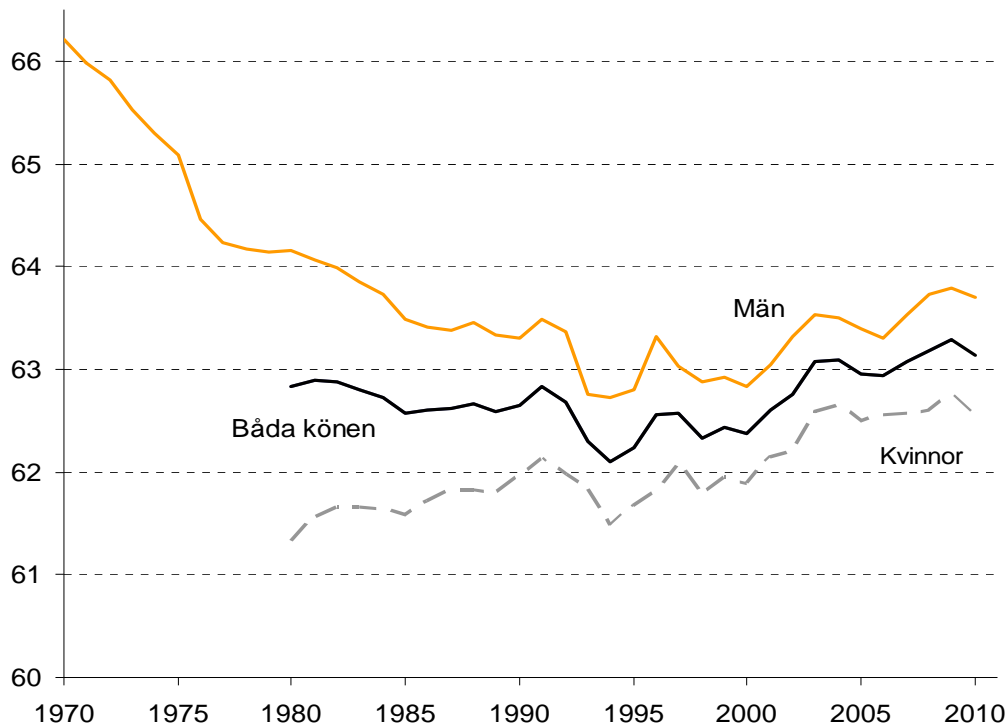

Utträdesålder

Genomsnittsåldern då förvärvsarbetande lämnar arbetslivet, givet att de hör till arbetskraften vid 50 års ålder, har för 2010 preliminärt beräknats till 63,1 år. Detta innebär en liten tillbakagång jämfört med 2009, som dock var den högsta ålder som uppmätts sedan början av 1980-talet. Den tendens till ökning som skett sedan år 1994 (då den var 62,0 år) hade redan före 2010 års nedgång försvagats något sedan 2004. Skillnaden mellan mäns och kvinnors utträdesålder har sedan mitten av 1990-talet varit relativt konstant ca ett år. Se diagram 1.

2011-05-05

Diagram 1. Genomsnittlig förväntad ålder vid utträdet från arbetslivet för personer som vid 50 års ålder finns i arbetskraften (förväntad utträdesålder)

Källa: Bearbetningar av data från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU).

Utträdesåldern, som den ovan redovisas, ger en ögonblicksbild för året i fråga. Den anger den ålder då årets 50-åringar i genomsnitt lämnar arbetsmarknaden, förutsatt att de vid högre åldrar får samma arbetskraftsdeltagande som successivt äldre personer hade under *samma* år. 50-åringarna antas alltså, när de blir t.ex. 65 år, ha samma arbetskraftsdeltagande som dagens 65-åringar har. Utträdesåldern innehåller därmed ett slags prognosmoment, eller rättare sagt antagandet om ett "fortvarighetstillstånd", på liknande sätt som i befolkningsstatistikens beräkningar av förväntad återstående medellivslängd vid en viss ålder. Utträdesåldern beräknad på ovanstående sätt kan lämpligen kallas den *förväntade utträdesåldern*.

Kohortvis utträdesålder

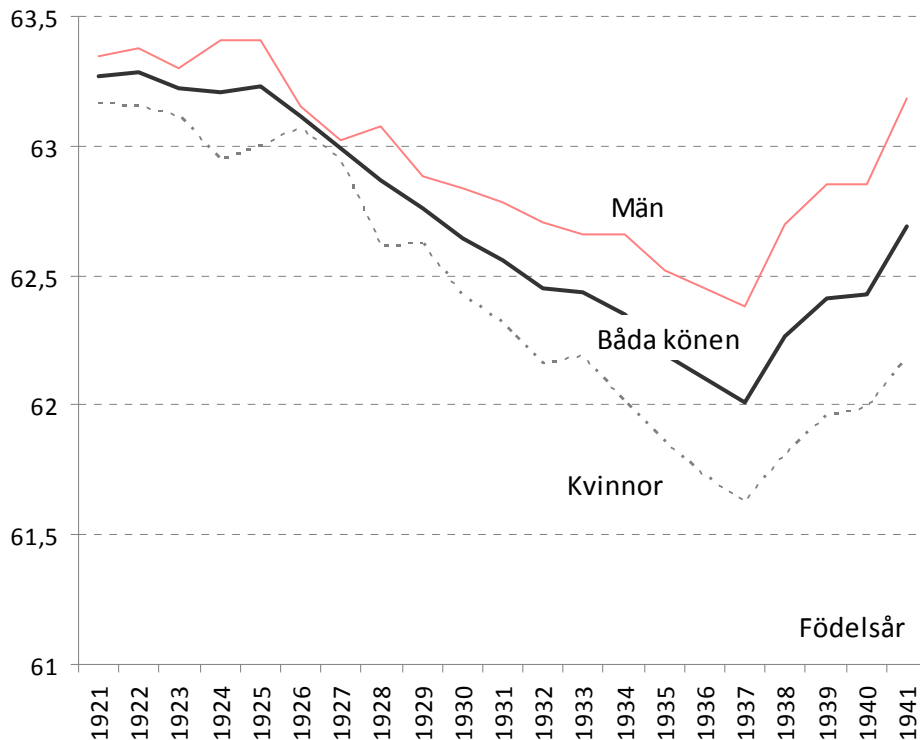
Det går också att beräkna genomsnittsåldern vid vilken en viss årskull lämnade arbetskraften, den *kohortvisa utträdesåldern*. Detta ställer högre krav på historiskt datamaterial. Vill man i år (2011) beräkna utträdesåldern för exempelvis personer födda 1941 behövs data för arbetskraftsdeltagandet från 1991 (då de var 50 år) och framåt, och likafullt behöver man därtill göra antaganden om arbetskraftsdeltagandet från 2011 och framåt, dvs. efter 70 års ålder. För yngre personer, t.ex. födda 1951, är det inte möjligt att beräkna kohortvisa utträdesåldrar, eftersom de ännu 2011 bara är 60 år gamla.

Utträdesåldrar för olika kohorter visas i diagram 2. Personer födda 1937 har haft den hittills lägsta utträdesåldern, drygt 62 år. För kohorterna 1938-1941 har en gradvis höjning skett, så att personer födda 1941 beräknas få en utträdesålder på 62,7 år. Möjligen har det reformerade pensionssystemet inverkat på höjningen, med bl.a. dess

2011-05-05

regler om att pensionsrätt tjänas in fullt ut i det reformerade systemet efter 65 års ålder. Vidare kan höjningen år 2003 av åldern för "avgångsskyldighet" från 65 till 67 år enligt lagen om anställningsskydd ha spelat viss roll.

Diagram 2. Genomsnittlig ålder vid utträdet från arbetslivet för personer som vid 50 års ålder finns i arbetskraften, för olika födelseårgångar (kohortvis utträdesålder)

Källa: Bearbetningar av data från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU). Observera skillnaden i skala mellan Diagram 1 och 2.

Relationen mellan förväntad och kohortvis utträdesålder är komplicerad. Anta, för att ta ett extremt exempel, att arbetskraftsdeltagandet i procent av befolkningen under lång tid har varit konstant över tiden i alla åldrar. Under ett visst år sker sedan en proportionsvis lika stor nedgång i alla åldrar, varefter arbetskraftsdeltagandet ligger kvar på de nya lägre nivåerna för all framtid. Förändringen lämnar den förväntade utträdesåldern opåverkad – beräkningen görs ju enbart med data för det aktuella året. Den kohortvisa utträdesåldern för personer som fyller 50 år *efter* att förändringen ägt rum blir likaså opåverkad. För personer som vid förändringen redan är 50 år sker däremot en sänkning av den kohortvisa utträdesåldern. Störst blir sänkningen för dem som nyss fyllt 50 år; deras arbetskraftsdeltagande sjunker för alla framtida år, från och med 51 års ålder, medan arbetskraftsdeltagandet under "basåldern" 50 år inte påverkats. För personer som är relativt gamla redan när förändringen sker blir det sänkningen däremot liten. En 65-åring exempelvis får bara sitt eventuella arbetskraftsdeltagande från och med 66 års ålder sänkt.

I den rapport om anslagsbelastning och prognos som utarbetades för ett år sedan (2010-05-05) behandlades utbildningsnivåns betydelse för utträdesåldern mer utförligt. Personer med relativt hög utbildning har av flera skäl högre utträdesålder än

2011-05-05

personer med relativt låg utbildning. För personer i den lägsta utbildningsnivån (enbart förgymnasial utbildning) var den kohortvisa utträdesåldern för årskull 1939 ungefär 62 år, medan den var 63,7 år bland personer med eftergymnasial utbildning på 3 år eller längre (de med forskarutbildning inbegripna):

Förgymnasial utbildning	61,7 år
Gymnasieutbildning kortare än 3 år	62,5 år
Gymnasieutbildning 3 år	62,9 år
Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år	63,2 år
Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre	63,5 år
Forskarutbildning	65,0 år

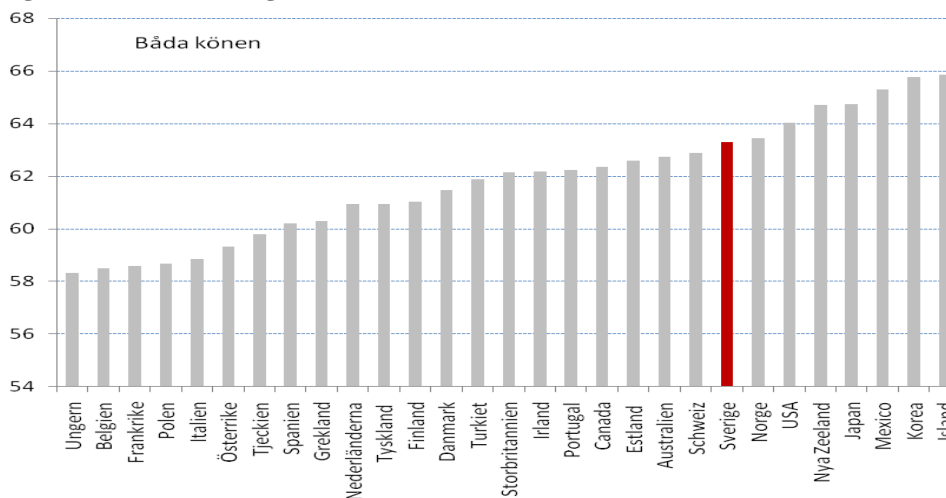
Dessa skillnader gör att en viss del av ökningen även i den totala förväntade utträdesåldern kan förklaras av de stora förändringar som skett i befolkningens utbildningsstruktur.

Utträdesåldern i internationellt perspektiv

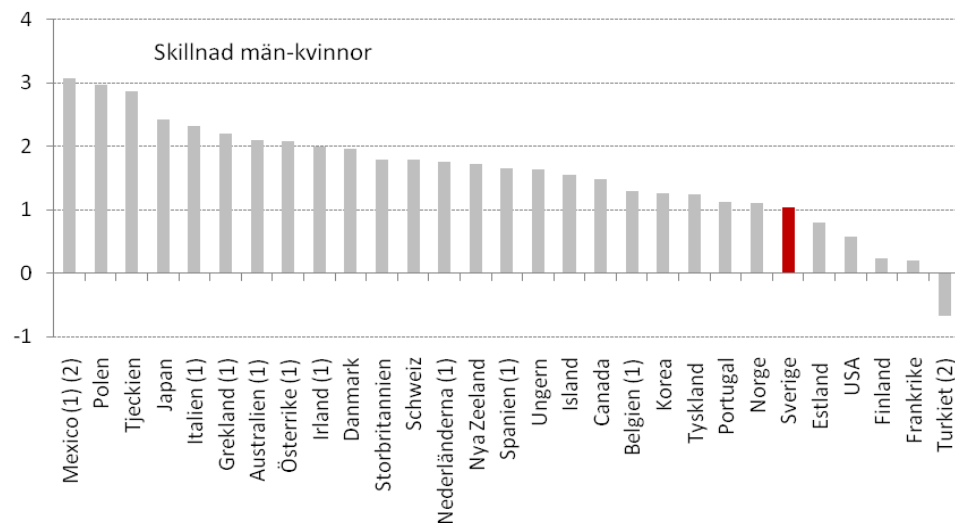
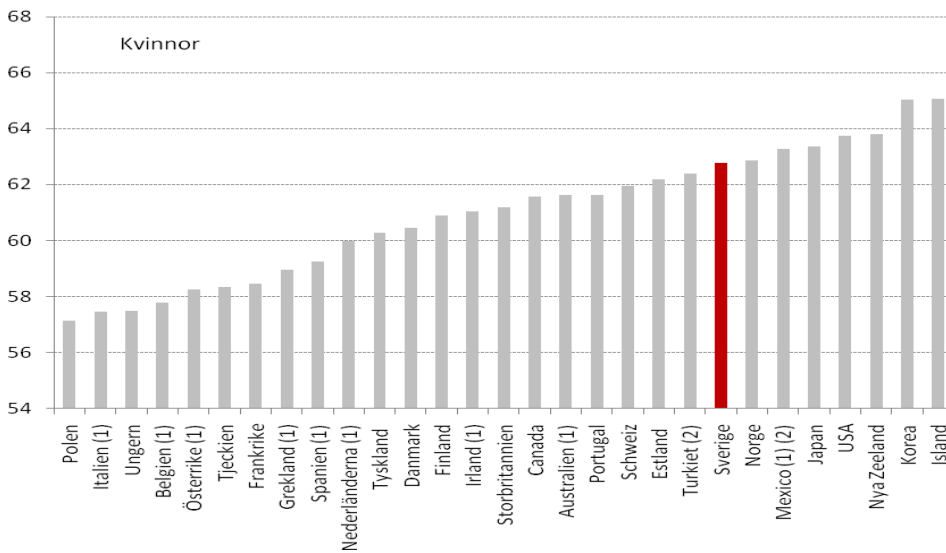
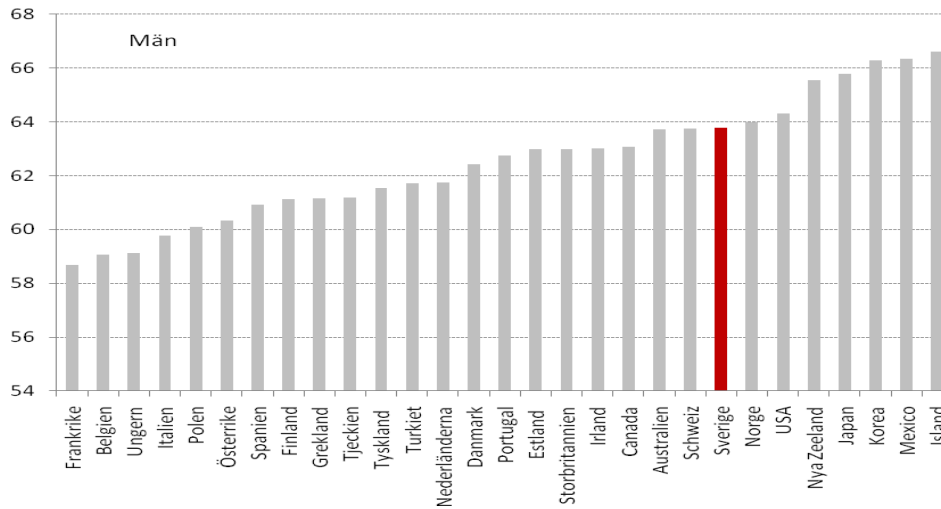
Det är svårt, ibland meningslöst, att jämföra officiella och lagreglerade pensionsåldrar mellan olika länder. Olika länder har olika regler och villkor ifråga om rörlig pensionsålder. Det finns vidare olika tillgång till och regler för uttag av förtidspension, sjukpension, arbetsmarknadspension och vad olika ersättningsformer kan kallas. Det förekommer också att åldersgränserna är olika för olika delar av arbetsmarknaden – detta gäller även för Sverige, och i ännu högre grad förr.

Statistiken över arbetsmarknadsdeltagande är emellertid rimligt harmoniserad genom internationella överenskommelser om arbetskraftsundersökningar, ”labour force surveys”, som insamlas och publiceras bl.a. av ILO och OECD. Härigenom är det möjligt att beräkna utträdesåldrar för andra länder enligt samma principmodell som ovan redovisas för Sverige.

Diagram 3. Genomsnittlig förväntad utträdesålder i olika länder år 2009

2011-05-05

2011-05-05

Noter till diagram 3:

(1) Arbetskraftsdeltagandet i procent av befolkningen har under de senaste 15 åren stigit kraftigt för kvinnor i 50-årsåldern i dessa länder. Beräkningsmetoden ger då utträdesåldrar som kan anses missvisande låga. Som illustration kan nämnas att italienska kvinnor födda 1944 (som var 65 år 2009) hade en kohortvis utträdesålder på 59,2 år medan metoden i diagrammet ger 57,5 år. I den kohortvisa beräkningen har då antagits att arbetskraftsdeltagandet *efter* 65 års ålder överensstämmer med vad äldre kvinnor har. På motsvarande sätt hade t.ex. holländska kvinnor födda 1944 en kohortvis utträdesålder på 60,9 år, medan diagrammets metod ger 60,0 år.

(2) Kvinnors arbetskraftsdeltagande är allmänt lågt i Mexico och Turkiet, vilket gör att utträdesåldrarna egentligen inte kan antas spegla typiska kvinnobeteenden i dessa länder. En stor del av kvinnorna arbetar antagligen oavlönat utanför den på konventionellt sätt definierade arbetskraften.

Allmän anmärkning: För Sveriges del nedjusteras arbetskraftsdeltagandet i åldrar över 65 år med hänsyn till att veckoarbetstiderna är lägre än "normalarbetstiden". Motsvarande nedjustering har inte kunnat göras för andra länder. I stället har en schablonmässig nedjustering gjorts under antagandet att effekten av kortare arbetstid är samma som för Sverige.

Källa: Bearbetningar av data från ILO och OECD.

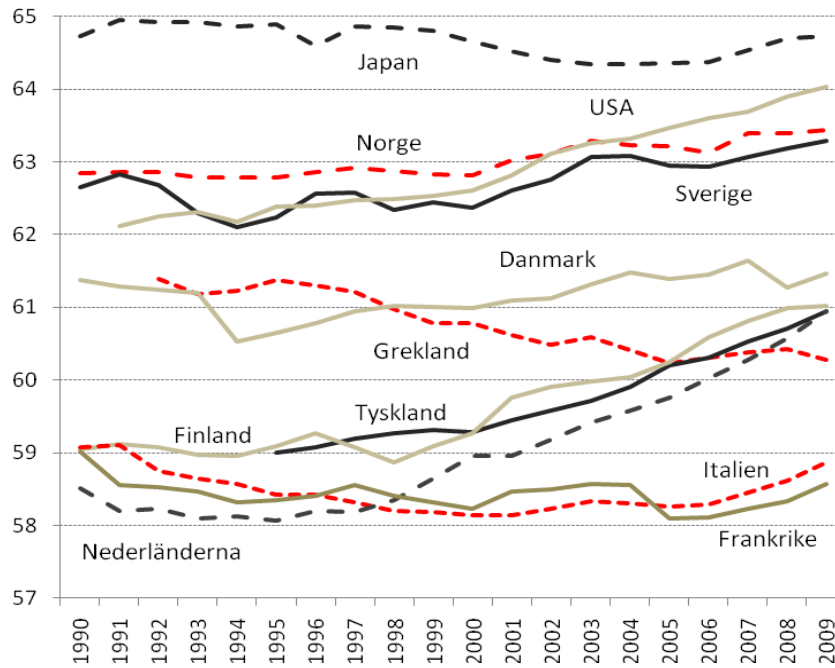
Vid en jämförelse framgår att Sveriges utträdesålder, både för män och kvinnor, ligger ganska högt i förhållande till många andra länder. Detta gäller särskilt om man jämför med länder i Europa. Bland de i diagram 3 redovisade länderna är det bara två europeiska länder, nämligen Norge (marginellt) och Island som har högre utträdesåldrar. Några länder i Europa har så låga utträdesåldrar som 58-59 år.

Bland länder med höga utträdesåldrar finns främst länder utanför Europa, däribland USA och Japan. Vad gäller skillnaderna mellan män och kvinnor kan noteras att dessa är jämförelsevis små i Sverige, där män har ungefär ett års högre utträdesålder än kvinnor. Länder med stora skillnader är delvis sådana där de officiella ålderspensionsåldrarna är lägre för kvinnor än för män.

När det mer allmänt gäller att finna orsaker till olikheterna mellan länder är det svårt att finna enkla uttömmande förklaringar. En del ryms antagligen i den obestämda kategorin "kulturella skillnader". Ett enkelt samband mellan utträdesåldern och den allmänna levnadsstandarden, mätt som exempelvis BNP per capita, är svårt att se. I båda ändarna av diagrammen finns en blandning av rikare och fattigare länder i denna bemärkelse. Om det finns mer specifika samband med pensionsnivåer och andra ersättningsnivåer i de allmänna socialförsäkringssystemen är en fråga som kan vara värd ytterligare utredning.

Liksom i Sverige har man under de senaste 10-15 åren kunnat se en stigande utträdesålder i flera andra länder, se diagram 4. Norge, Danmark, Finland, Tyskland, Nederländerna och USA hör till dem. Till viss del kan orsakerna också vara likartade, inte minst en kraftig strukturell förskjutning mot ökad andel välutbildade i tungt vägande befolkningsgrupper.

2011-05-05

Diagram 4. Genomsnittlig förväntad utträdesålder i några länder 1990-2009

Källa: Bearbetningar av data från ILO och OECD.